

2023

Informacja o stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej Powiatu Białostockiego

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, w tym głównie profilaktyka chorób zakaźnych i zawodowych. Realizacja powyższego odbywa się poprzez prowadzenie systematycznego nadzoru nad:

warunkami higieny środowiska

przestrzeganiem zasad profilaktyki chorób zakaźnych i zwalczaniem zakażeń

warunkami higieny pracy w zakładach pracy

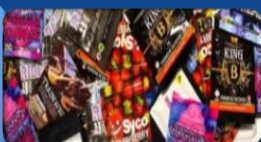
warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia

warunkami higieny nauczania i wychowania w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych

przestrzeganiem zasad chemicznego bezpieczeństwa zdrowotnego przez producentów, importerów, wprowadzających do obrotu i stosujących substancje chemiczne niebezpieczne i ich mieszaniny

przestrzeganiem zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych

inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, koordynowanie działań z zakresu promocji zdrowia i zdrowotnego stylu życia w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

Celem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń zdrowotnych występujących w wymienionych wyżej obszarach. Kluczowe znaczenie mają te zagrożenia dla zdrowia, które związane są z powszechną i długotrwałą ekspozycją człowieka na ich oddziaływanie.

Zagrożenia te
mogą być
powodowane
przez :

- drobnoustroje chorobotwórcze będące patogenami ludzkimi
- nieodpowiedni poziom higieny w różnych grupach społecznych
- niewłaściwą jakość żywności, jej zanieczyszczenie chemiczne i mikrobiologiczne, sposób żywienia poszczególnych grup ludności
- czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne i wynikające ze sposobu wykonywania pracy w środowisku pracy
- nieodpowiednie warunki środowiska nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży
- niewłaściwą jakość wody wykorzystywanej do picia i na potrzeby gospodarcze
- niewłaściwy sposób gromadzenia i utylizacji odpadów stałych i płynnych
- niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne, w tym substancje psychoaktywne

Przedstawione materiały obrazują stan sanitarny powiatu białostockiego za rok 2023 w porównaniu z sytuacją w roku poprzednim. Przedstawiono także działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowane w analizowanym okresie w celu eliminacji lub ograniczenia określonych zagrożeń zdrowotnych.

**Dane demograficzne powiatu białostockiego
na dzień 31 grudnia 2022 r.**

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO W ROKU 2023

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

Działania przeciwepidemiczne na terenie powiatu białostockiego w 2023 roku zdominowane były przez pandemię COVID-19, grypę oraz choroby wieku dziecięcego czy choroby przenoszone przez kleszcze. Przez cały ubiegły rok utrzymywany był szczegółowy monitoring poziomu zagrożenia epidemiologicznego, tak aby szybko i zdecydowanie odpowiedzieć na zagrożenie.

1. Sytuacja epidemiologiczna grypy, RSV i Covid-19.

W roku 2023 zgłoszono 65 potwierdzonych molekularnie przypadków zachorowań na grypę (w roku 2022 – 70 przypadków) oraz 404 zachorowania zdiagnozowane szybkim testem antygenowym. Grypa to jedna z częściej występujących chorób wirusowych, które atakują drogi oddechowe człowieka. Znaczna część zachorowań ma przebieg stosunkowo ciężki, uniemożliwiający normalne funkcjonowanie pacjenta. W przypadku osób z grup ryzyka (małych dzieci, osób starszych i dodatkowo obciążonych chorobami współwystępującymi) może wystąpić konieczność hospitalizacji, ze względu na ryzyko powikłań, które mogą stanowić zagrożenie dla życia pacjenta.

W 2023 roku wzmocniono nadzór epidemiologiczny nad wirusem RSV (Syncytialny wirus oddechowy) poprzez wprowadzenie obowiązku zgłaszania zakażeń do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Jeszcze w roku 2022 dane epidemiologiczne dotyczące zakażeń RSV scalały się z danymi dotyczącymi infekcji dróg oddechowych. Wdrożony w marcu 2023 roku system umożliwi monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w tym zakresie oraz ewentualne zastosowanie odpowiednich działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń wirusem RSV. Odnotowano 60 przypadków zakażenia wirusem RSV w roku 2023. Wirus powoduje sezonowe zakażenia dróg oddechowych, szczególnie groźne dla niemowląt i dzieci <2. rż. Nie istnieje przyczynowe leczenie zakażenia RSV, postępowanie ogranicza się do leczenia objawowego oraz obserwacji pacjenta. Nasilenie się dolegliwości, szczególnie u najmłodszych dzieci, może wymagać leczenia w szpitalu.

Analiza sytuacji epidemiologicznej dotyczącej zakażeń wirusem SARS-CoV-2 wykazała

czterokrotny spadek zakażeń w porównaniu do roku 2022. W 2023 roku stwierdzono 1977 przypadków zachorowań na COVID-19 z czego 124 osoby wymagały hospitalizacji (w 2022 r. 8694 dodatnich wyników, 689 hospitalizacji). Znacznie zmalała liczba zgonów z powodu COVID-19. W 2022 r. zmarło 51 osób, a w 2023r. 5 osób. Były to głównie osoby

starsze obciążone chorobami współistniejącymi.

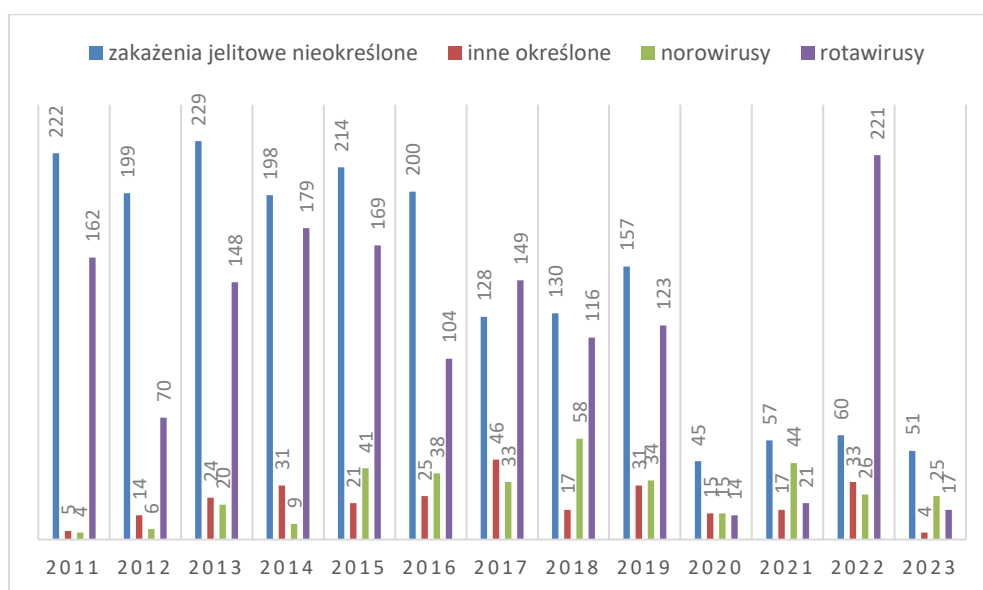
2. Choroby szerzące się drogą pokarmową

Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe pomimo obserwowanej poprawy stanowią istotny problem zdrowia publicznego.

a) Zakażenia wirusowe:

W porównaniu z rokiem 2022 zaobserwowano znaczny spadek zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe. W 2022 r. zgłoszono 340 przypadków (zapadalność – 223,65) a w roku 2023 – 97 przypadków (zapadalność – 62,03). Spadek zaobserwowano w grupie wiekowej dzieci do lat 2, z 96 zgłoszeń (zapadalność – 3449,51) w roku 2022 do 42 zgłoszeń (zapadalność – 985,45) w roku 2023. W grupie osób tak jak w latach poprzednich dominowały zakażenia wywołane przez norowirusy.

Wyk. 1 Liczba przypadków wirusowych zakażeń jelitowych w powiecie białostockim w latach 2011-2023.

b) Zakażenia bakteryjne:

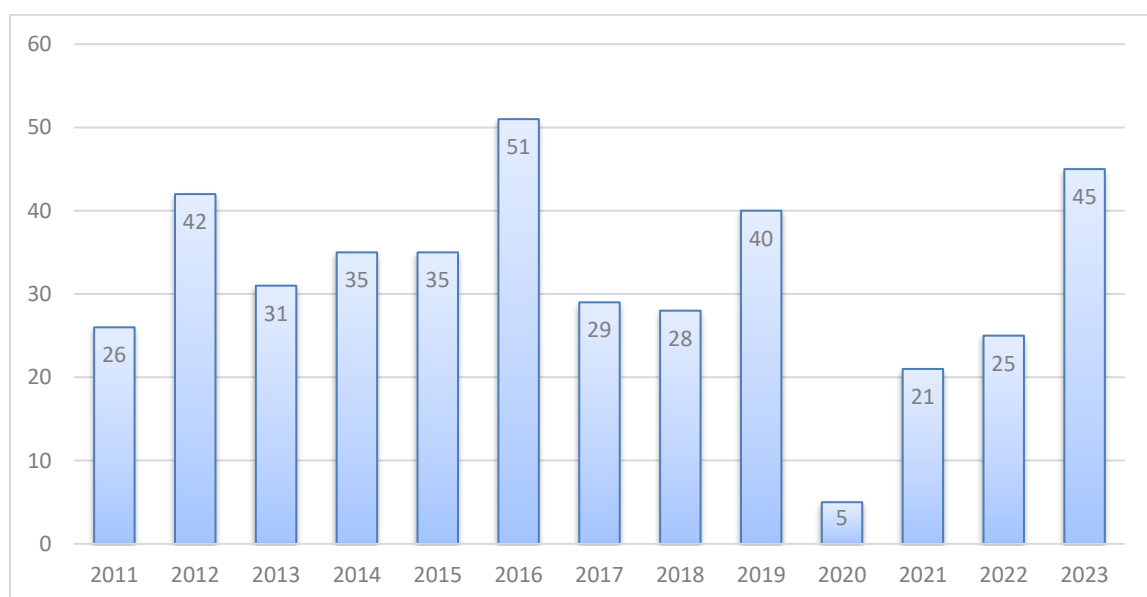
W przypadku bakteryjnych zakażeń jelitowych nastąpił wzrost liczby bakteryjnych zakażeń jelitowych, w tym wzrost zachorowań wywołanych pałeczką Salmonella (2023r. – 45; 2022r. – 25;). W roku 2023 w wyniku dochodzenia epidemiologicznego zidentyfikowano 2 ogniska salmonellozy. 1 ognisko dotyczyło zakładu żywienia zbiorowego, 2 natomiast było to ognisko domowe. Prowadzono nadzór nad nosicielami pałeczek Salmonella. Udzielano instruktażu dotyczącego

przestrzegania podstawowych zasad higieny, w tym szczególnie higienicznego mycia oraz dezynfekcji rąk. Zalecano regularne przeprowadzanie dezynfekcji urządzeń sanitarnych przy użyciu ogólnodostępnych środków. Niezwłocznie wydawano postanowienia o konieczności zaniechania pracy, podczas której istnieje możliwość przeniesienia zakażenia. Wydawano skierowania na kontrolne badania sanitarno-epidemiologiczne w kierunku SS. Niezwłocznie informowano lekarza podstawowej opieki zdrowotnej o konieczności nadzoru sanitarno-epidemiologicznego nad osobami zakażonymi bezobjawowo.

Skutecznym sposobem zapobiegania zakażeniom jest kształtowanie świadomości społeczeństwa w zakresie konieczności utrzymywania wysokiego standardu higieny szczególnie podczas przygotowywania posiłków, w tym częste mycie rąk.

Wyk. 2 Liczba zatruc pokarmowych wywołanych pałeczką Salmonella w Białymstoku w latach 2011-2023.

W przypadku pozostałych zatruc pokarmowych oraz zakażeń jelitowych w 2023 roku, podobnie jak w 2022r., nie rejestrowano zachorowań na dur brzuszny i dury rzekome.

Odnotowano natomiast 1 zatrucie jadem kiełbasianym, który jest potoczną nazwą toksyny botulinowej, produkowanej przez gram-dodatnią bakterię *Clostridium botulinum*, tzw. laseczkę jadu kiełbasianego. Jest uważany za najbardziej śmiertelny (letalny) toksynę spośród dotychczas poznanych, której dawka śmiertelna wynosi tylko 1–3 ng na kilogram masy ciała. Zazwyczaj wygląd, zapach ani smak produktów zatrutych jadem kiełbasianym nie budzi podejrzeń, jednak niekiedy występuje wzdęcie puszek poprzez wytwarzany przez laseczki jadu kiełbasianego gaz oraz charakterystyczny syk przy otwieraniu lub zapach zjeżdżającego tłuszczu. W przypadku zatrucia pokarmowego okres wylegania zależy od dawki toksyny, najczęściej 12-72 godz., ale może wahać się od 2 godz. do 8 dni. Najczęściej występują one w produktach domowej produkcji, tj. wędliny, konserwy mięsne, rybne oraz jarzynowe. Szczególnie narażone na rozwój tej toksyny są pokarmy o małej zawartości soli, azotanów i cukru, o niskiej kwasowości, a co więcej bez dostępu powietrza. Zakażenie *Clostridioides difficile* objawia się biegunką o różnym nasileniu. Czynnikiem ryzyka zakażenia jest antybiotykoterapia, zwłaszcza długotrwała i stosowanie kilku różnych antybiotyków. Przebieg choroby może być łagodny lub ciężki i wymagać leczenia w szpitalu. W roku sprawozdawczym zarejestrowano 57 przypadków, w roku 2022 -51.

3. Wirusowe zapalenie wątroby

W 2023 roku zarejestrowano ogółem 47 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby, w tym:

- a) 0 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A
- b) 24 przypadki zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B (żaden przypadek nie został zgłoszony jako zachorowanie ostre)
- c) 23 przypadki zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C (żaden przypadek nie został zgłoszony jako zachorowanie ostre)

Liczba przypadków rozpoznanych jako wirusowe zapalenie wątroby typu B znacznie wzrosła w stosunku do roku 2022 (2023r.-24; 2022r-13), liczba przypadków zapalenia wątroby typu C również znacznie wzrosła (2023r.-23; 2022r.-7).

Od 2013 roku zgodnie z definicją przypadku, każda osoba u której wykryto antygen Hbs (białko powierzchniowe, którego obecność świadczy o zakażeniu wirusem HBV wywołującym wirusowe zapalenie wątroby typu B), a nie wykryto przeciwciał IgM (pierwsze przeciwciała wykrywane w organizmie po zakażeniu HBV) jest kwalifikowana jako wzw B przewlekłe. Rejestrowane przypadki wzw B są to głównie osoby bezobjawowe, u których wykryto HBs Ag w trakcie badań lekarskich.

Należy zauważyć, iż w przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu C brak opracowanej skutecznej szczepionki uniemożliwia bierne uodpornianie populacji.

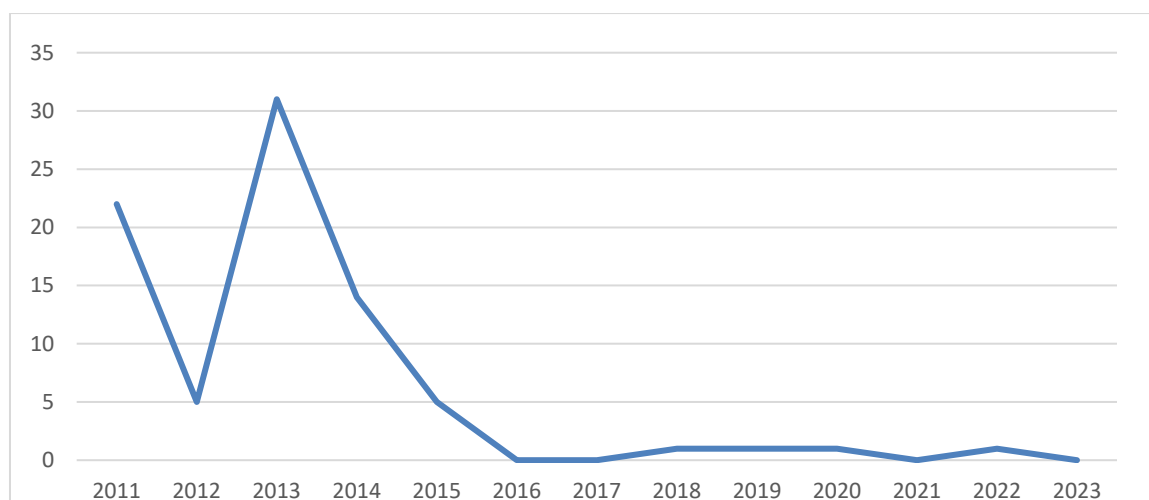
4. Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji (odra, różyczka, poliomyelitis).

a) różyczka

W roku sprawozdawczym 2023 nie odnotowano żadnego przypadku różyczki, w roku 2022 odnotowano 1 przypadek tej choroby. W ostatnich latach nie rejestrowano żadnego przypadku różyczki wrodzonej.

Pomimo relatywnie łagodnego przebiegu zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu na powodowanie przez tę chorobę zespołu wad wrodzonych (zespół różyczki wrodzonej) u dzieci urodzonych przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży.

Wyk. 3 Liczba przypadków różyczki w powiecie białostockim w latach 2011-2023.

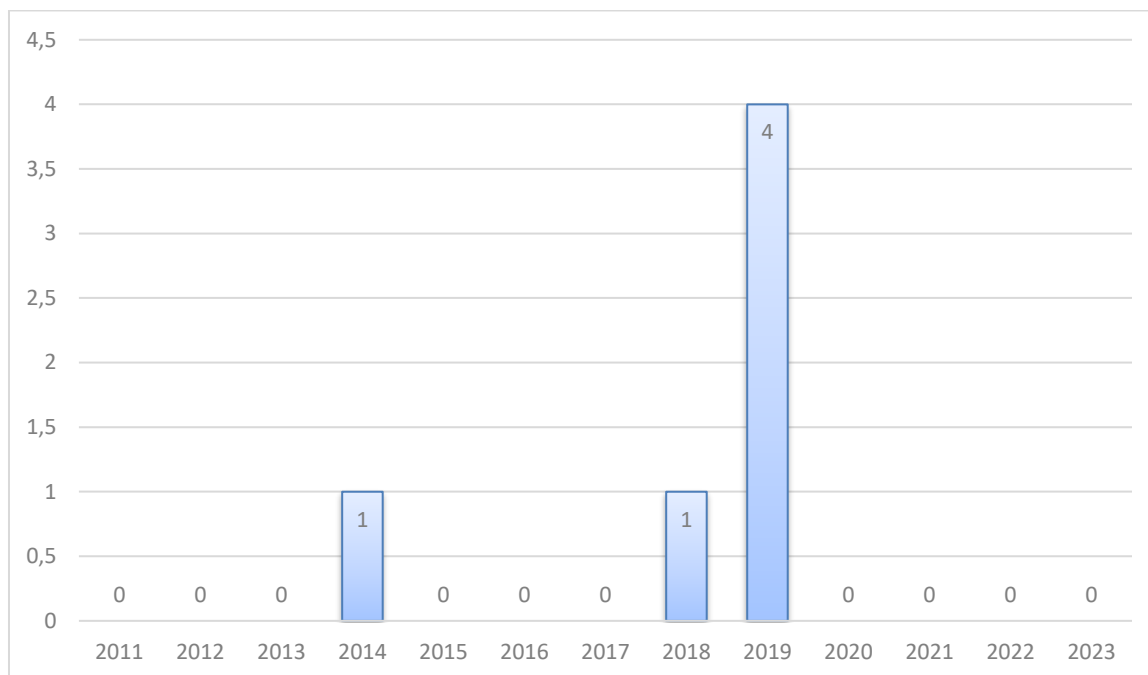

b) odra

W przeciwieństwie do lat ubiegłych w roku 2023, tak jak w roku 2022 nie odnotowano zachorowań na odrę.

Wzrost liczby dzieci niezaszczepionych jest bardzo niepokojący, gdyż stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na odrę.

Wyk. 4 Liczba przypadków odry w powiecie białostockim w latach 2011-2023.

c) Poliomyelitis

Zgodnie z programem eradykacji poliomyelitis w roku 2023 kontynuowano stałe monitorowanie przypadków ostrych porażenia wiotkich w ramach nadzoru epidemiologicznego nad zakażeniami wirusem polio w związku z utrzymującą się możliwością zawleczenia wirusa z rejonów endemicznych. W 2023 roku nie odnotowano przypadków.

5. Sytuacja epidemiologiczna w innych chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne

a) Krztusiec

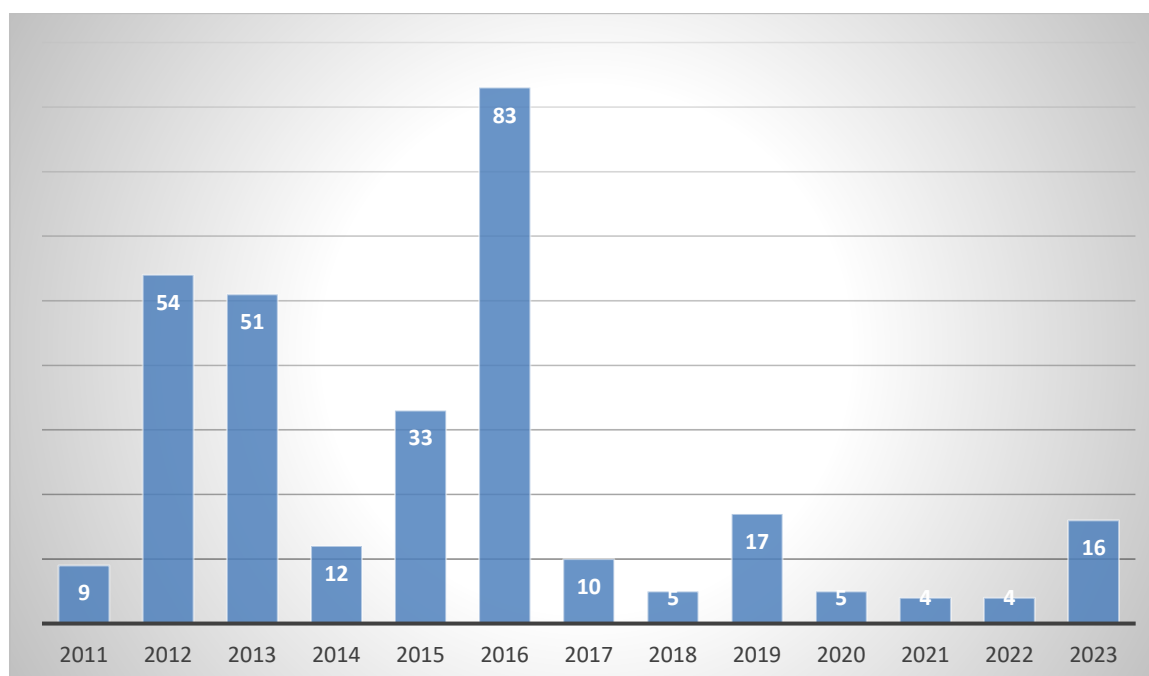
Zachorowania na krztusiec w roku 2023 znacznie wzrosły w porównaniu do roku 2022 (2023r.-16; 2022r- 4;). Krztusiec jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego o charakterze nawracającym, która łatwo szerzy się z osoby na osobę drogą powietrzno-kropelkową poprzez kropelki wytwarzane podczas kaszlu, kichania, mówienia itp. Objawy pojawiają się ok. 7-10 dni po zakażeniu i są to - gorączka, katar i łagodny kaszel stopniowo przekształcający się w kaszel napadowy, który utrzymuje się nawet do 2-4 tygodni, a określony został jako typowy objaw tej choroby. U niemowląt napad kaszlu może zakończyć się całkowitym bezdechem lub drgawkami, złamaniami żeber, dlatego krztusiec

opisywany jest jako najbardziej niebezpieczna choroba dla tej grupy wiekowej. U młodzieży i osób dorosłych przebieg zachorowania jest zwykle łagodniejszy, co powoduje, że postawienie prawidłowej diagnozy może być utrudnione.

Rozpoznanie krztuśca jako przyczyny długotrwałego, napadowego kaszlu jest możliwe w drodze badań serologicznych po uprzednim wykluczeniu innych przyczyn napadowego kaszlu (np. gruźlica, astma). Przeprowadzenie prawidłowej diagnostyki w kierunku krztuśca, w oparciu o aktualną definicję przypadku, jest bardzo istotne.

Najlepszym sposobem zapobiegania krztuścowi są szczepienia. Szczepionka przeciwko krztuścowi podawana jest w większości krajów w połączeniu z antygenami błoniczym i tężcowym. W Polsce szczegółowe wskazania dotyczące stosowania poszczególnych szczepionek, w tym przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi, określone są corocznie w Programie Szczepień Ochronnych. Stan faktyczny malejącego poziomu zaszczepienia przeciw krztuścowi zarówno w Polsce, jak i innych krajach europejskich jest o tyle niepokojący, że czynne uodpornienie poprzez stosowanie szczepień i utrzymanie jak najwyższego stanu zaszczepienia populacji jest nadal najlepszym sposobem zapobiegającym szerzeniu się zachorowań.

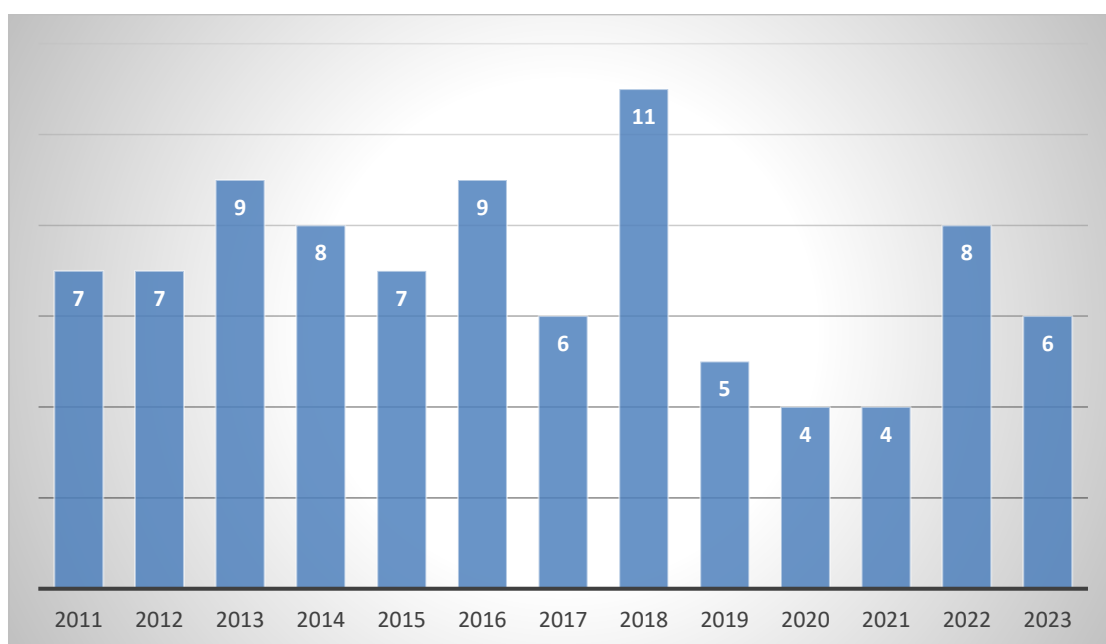
Wyk. 5 Liczba przypadków krztuśca w Białymstoku w latach 2011-2023.

b) Ospa wietrzna i świnka

Liczba osób chorych na świnkę w 2023 roku zmalała o dwa przypadki, zgłoszono – 6 osób. (2022r. - 8). Świnka jest chorobą, której można skutecznie zapobiegać poprzez szczepienia. W Polsce szczepienie przeciwko śwince, zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, jest obowiązkowe i wykonuje się je łącznie ze szczepieniem przeciwko różyczce i odrze. Pierwsze szczepienie wykonuje się u dzieci w 13-15 miesiącu życia, natomiast dawkę przypominającą podaje się w 6 roku życia.

Wyk. 6 Liczba przypadków świnki w powiecie białostockim w latach 2011-2023.

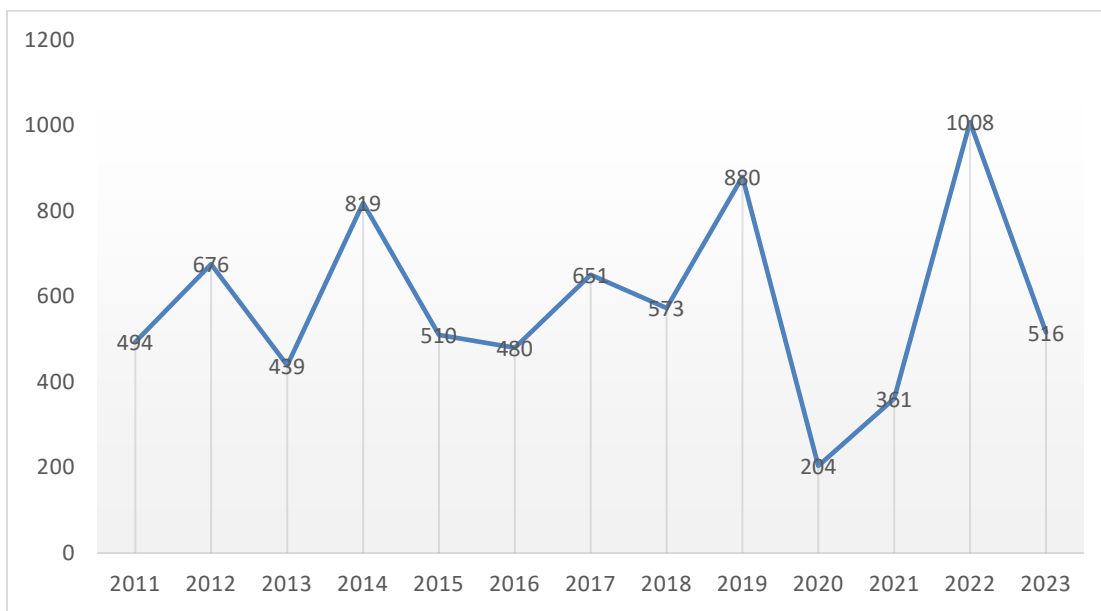

W roku 2023 znacznie zmalała liczba zachorowań na ospę wietrzną (2023r.-516;2022r.-1008).

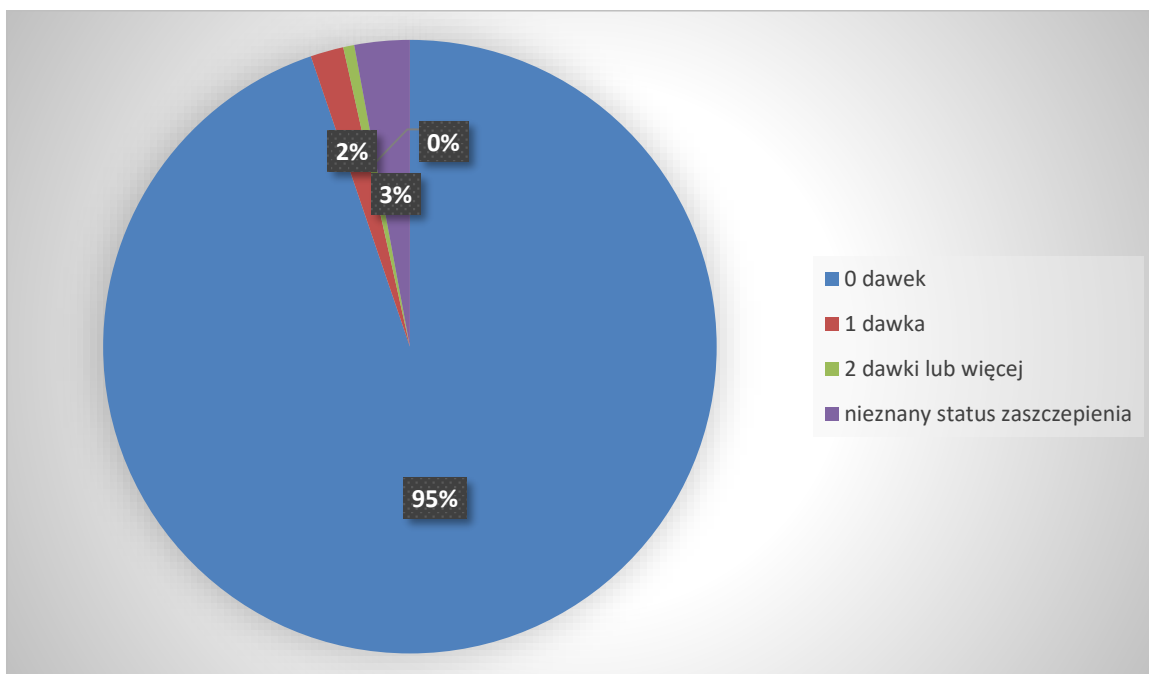

Ospa wietrzna od kilku lat stanowiła problem epidemiologiczny, a przyczyną rozpowszechnienia tej choroby jest jej ogromna zakaźność, szczególnie w zbiorowiskach przedszkolnych i szkolnych.

Wyk. 7 Liczba przypadków ospy wietrznej w powiecie białostockim w latach 2011-2023.

Wyk. 9 Przypadki ospy wietrznej w 2022 r. w kontekście statusu zaszczepienia

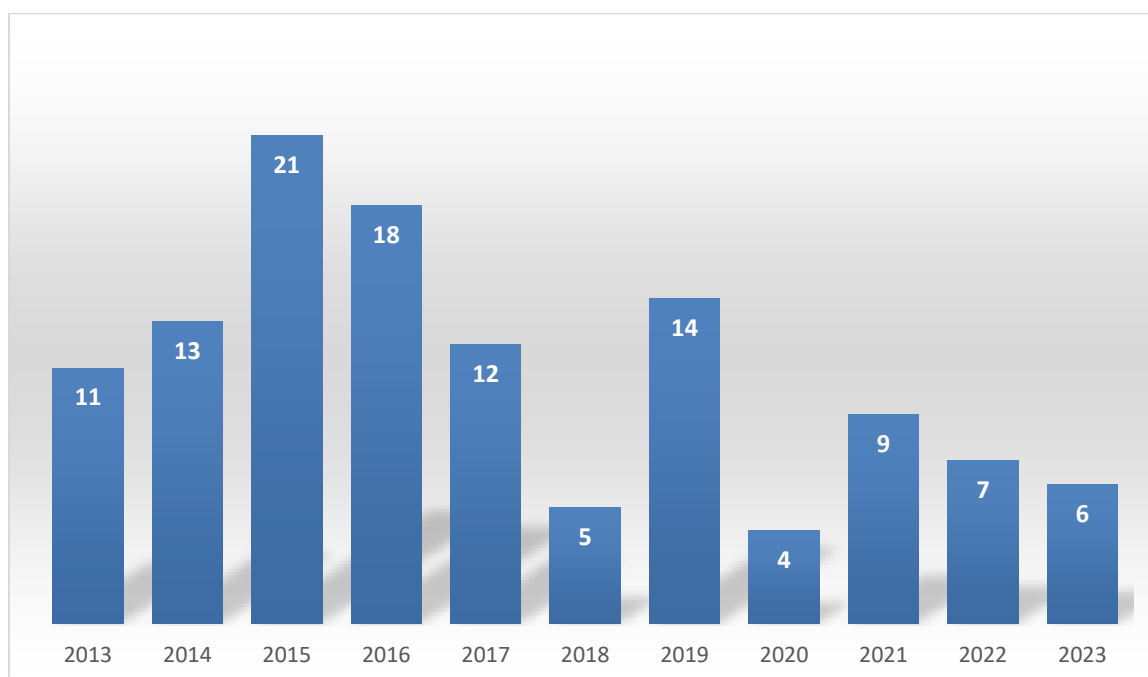

c) Gruźlica

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 6 potwierdzonych przypadków zachorowań na gruźlicę płucną. Analogicznie w roku 2022 zarejestrowano 7 potwierdzonych przypadków zachorowań na gruźlicę płucną. Wśród zachorowań na gruźlicę nie odnotowano zachorowań w przedziale wieku 5 – 14 lat, natomiast w przedziale wieku 15 – 64 lat odnotowano 5 przypadków oraz 1 przypadek w grupie wiekowej > 65 lat. W roku 2022 w powiecie białostockim zarejestrowano 7 potwierdzonych przypadków zachorowań na gruźlicę płucną. Wśród chorych na gruźlicę odnotowano 4 przypadki w przedziale wieku 15 – 64 lat oraz 3 przypadki w grupie wiekowej > 65 lat.

Podobnie jak w latach poprzednich zgłoszenia dotyczyły tylko gruźlicy układu oddechowego. Nie rejestrowano gruźlicy pozapłucnej.

Wyk. 8 Liczba przypadków gruźlicy w powiecie białostockim w latach 2013-2023.

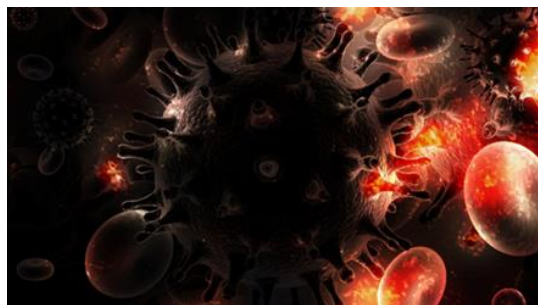
e) Choroby przenoszone drogą płciową

Zakażenia przenoszone drogą płciową stanowią poważne problemy zdrowotne, zarówno w Polsce, jak i na świecie. Jest to problem, który od kilku lat szybko narasta. Niektóre zakażenia przenoszone drogą płciową, np. kiła, ponownie zaczęły dotyczyć osoby podejmujące kontakty seksualne bez prezerwatywy.

Ponadto zakażenia przenoszone drogą płciową dość często występują razem z infekcją HIV. Głównymi zakażeniami przenoszonymi drogą płciową są: HIV, Kiła, Rzeżączka, Chlamydia.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 9 przypadków kiły (2023r.-9; 2022r-2), rzeżączki 1 przypadek (2023r.-1; 2022r-5). Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie 2 przypadki (2023r.-2; 2022r.- 3;).

HIV to ludzki wirus niedoboru (upośledzenia) odporności uszkadzający komórki układu

odpornościowego, który bez leczenia – po średnio 6 - 12 latach – prowadzi do wystąpienia AIDS. Zakażenie wykryte odpowiednio wcześniej można kontrolować dzięki lekom antyretrowirusowym i w ten sposób zapobiegać rozwojowi choroby. W roku sprawozdawczym zanotowano 2 przypadki HIV , nie

zarejestrowano zakażeń AIDS.

6. Inne

W roku 2023 zaobserwowano znaczny wzrost zachorowań na szkarlatynę – 210 przypadków (w roku 2022 - 65 przypadków). Liczba przypadków tej choroby wzrosła ostatnio ponad trzykrotnie. Jedną z przyczyn wzrostu jest fakt, że chorują nie tylko dzieci, również osoby dorosłe.

Najbardziej widocznym objawem choroby jest jaskrawoczerwona wysypka obejmująca większość powierzchni ciała. Pojawia się też gorączka i ból gardła. Charakterystycznymi dla szkarlatyny objawami są też zmiany dotyczące jamy ustnej – dokładniej języka, na którym pojawi się białawy lub żółtawy nalot. Szkarlatyna jest wysoce zaraźliwa i rozprzestrzenia się w wyniku bliskiego kontaktu z osobą przenoszącą bakterie. Nieleczona, może prowadzić do powikłań. Nie istnieje szczepionka chroniąca przed zachorowaniem na szkarlatynę. Jedynym sposobem zapobiegania jest unikanie kontaktu z osobami chorymi.

W roku sprawozdawczym zgłoszono 1 przypadek Legionelozy, choroby zakaźnej, przebiegającej pod postacią: - choroby legionistów. Postaci płucnej rozpoznawanej z objawami zapalenia płuc o ciężkim przebiegu, często z towarzyszącymi objawami uszkodzenia wielu narządów. Chorobą tą zaraża się poprzez wdychanie powietrza zawierającego bakterie Legionella w wytworzonym aerozolu. Do objawów zalicza się: ból głowy, kości, mięśni i stawów, gorączkę, suchy kaszel oraz wyraźne osłabienie organizmu. Mogą pojawić się problemy z oddychaniem.

W roku sprawozdawczym w porównaniu do roku 2022 znacznie wzrosła liczba zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (2023r.-31; 2022r. – 5). W roku 2023 zarejestrowano

aż 47 zachorowań na wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze (2023r.-47; 2022r.-27), nie zarejestrowano przypadku zachorowania na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (2022r. - 1).

W roku 2023, tak jak w roku 2022 nie odnotowano zachorowania na posocznicę (sepsę) o etiologii *Streptococcus pneumoniae*.

W roku sprawozdawczym w porównaniu do roku 2022 wzrosła liczba zachorowań na boreliozę, (w 2022r. – 139; 2023r. - 198). Szczególnie narażone na zachorowanie są osoby zawodowo związane z przebywaniem w lesie (leśnicy, drwale), osoby zbierające grzyby oraz runo leśne i mieszkańcy terenów zalesionych. Do ekspozycji na kleszcze dochodzi głównie w okresie letnim i jesiennym co jest związane z większą aktywnością ludności na obszarach leśnych. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko

boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (noszenie właściwej odzieży i obuwia, stosowania repelentów) oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza. Liczba rejestrowanych, potwierdzonych przypadków

boreliozy głównie pod postacią wczesną (rumień wędrujący) świadczy o wysokiej świadomości pacjentów, szybkim zgłaszaniu się do lekarza, a co za tym idzie szybkim wdrożeniu leczenia.

W roku 2023 zanotowano 1 przypadek zatrucia toksynami grzybów. Niektóre grzyby zawierają substancje, które są toksyczne dla ludzi. Już w niewielkiej dawce prowadzą do zaburzeń w funkcjonowaniu narządów wewnętrznych. Toksyny zawarte w grzybach to m.in. amatoksyny, muskaryna, manityna, psylocybina, muscymol, a także inne substancje drażniące układ pokarmowy. Są one odporne na wysokie temperatury i inną obróbkę. Trzeba podkreślić, że zatrucie grzybami grozi również na skutek spożycia grzybów jadalnych. Najczęściej jest to skutek ich niewłaściwego przechowywania. Gdy są one zamknięte w opakowaniach bez dostępu powietrza, wytwarzają neurynę. Jest to substancja o działaniu toksycznym. Objawy zatrucia pojawiają się też po spożyciu grzybów zbyt młodych lub starych oraz nieodpowiednio przyrządzonych (surowych, wielokrotnie zamrażanych i odgrzewanych). Co ważne – nie należy łączyć grzybów jadalnych z alkoholem, ponieważ niektóre gatunki zawierają koprynę, która blokuje proces jego rozkładu, co prowadzi do poważnego zatrucia pokarmowego. Pierwsze objawy zatrucia grzybami pojawiają się dopiero po pewnym czasie od

spożycia. Wiele zależy od gatunku grzyba. W przypadku muchomora sromotnikowego jest to kilkanaście godzin – z możliwym okresem ustąpienia dolegliwości. Niekiedy zatrucie grzybami ujawnia się dopiero po 2 tygodniach (w przypadku spożycia grzybów: piestrzenicy kasztanowatej i zasłonaka rudawego).

W roku 2023 odnotowano 1 przypadek malarii (zwanej także zimnicą), choroby pasożytniczej wywołanej przez pierwotniaki (zarodźce malarii). Przenoszona jest przez ukłucia komarów w tropikalnych i subtropikalnych strefach klimatycznych. Malaria jest poważnym problemem zdrowotnym mieszkańców krajów rozwijających się, a zarazem stanowi główną, infekcyjną przyczynę śmierci osób podróżujących do tropiku. U chorego mogą wystąpić nudności i wymioty, biegunka, żółtaczka. Nie istnieją dolegliwości typowe dla malarii, a początkowe objawy u zarażonego turysty zwykle nie są charakterystyczne. Dlatego niekiedy łatwo pomylić dolegliwości wywołane przez zarodźce malarii z gripą czy innymi infekcjami wirusowymi, powszechnymi w naszej strefie klimatycznej. Ataki gorączki spowodowane malarią mogą pojawiać się regularnie, co dwa lub trzy dni, jednak najczęściej nie obserwuje się tego zjawiska.

Innym ważnym problemem pozostają nadal pokąsania przez zwierzęta wałęsające się i bezpańskie. W 2023 roku poekspozycyjnie zaszczepiono 65 osób (w 2022r. – 30). Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia wirusem jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wścieklicznie. Decyzja o podjęciu szczepień p/wścieklicznie zawsze poprzedzona była wnikliwym wywiadem epidemiologicznym. Tak prowadzona profilaktyka okazała się skuteczna, gdyż od kilkunastu lat na terenie powiatu ziemskiego nie stwierdzono zachorowań ludzi na wścieklicznę.

Zachorowania i zapadalność na choroby zakaźne w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 – powiat ZIEMSKI*

Jednostka chorobowa	2022		2023	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Salmonelozy	25	16,44	45	28,78
Czerwonka bakteryjna (szigelozą)	1	0,66	-	-
Dur brzuszny	-	-	-	-
Dury rzekome	-	-	-	-

Jednostka chorobowa	2022		2023	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Wirusowe zakażenia jelitowe	340	223,65	97	62,03
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	96	3449,51	42	985,45
Biegunka u dzieci do lat 2	26	934,24	27	633,05
Wirusowe zapalenie wątroby typ A	-	-	-	-
Wirusowe zapalenie wątroby typ B	13	8,55	24	15,35
Wirusowe zapalenie wątroby typ C	7	4,6	23	14,71
Różyczka	1	0,66	-	-
Ospa wietrzna	1008	663,07	516	329,99
Świnka	8	5,26	6	3,84
Odra	-	-	-	-
Krztusiec	4	2,63	16	10,23
Płonica (szkarlatyna)	65	42,76	210	134,30
Choroba meningokokowa (zapalenie opon, posocznica)	-	-	-	-
Choroba pneumokokowa (zapalenie opon, posocznica)	15	9,87	13	8,31
Bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	1	0,66	-	-
Wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	5	3,29	31	19,82
Wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze	27	17,76	47	30,06
Borelioza	139	91,43	198	126,62
Bąblowica	3	1,97	2	1,28
Styczność i narażenie na wściekliznę/ potrzeba szczepień	30	19,73	65	41,57

Jednostka chorobowa	2022		2023	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Gruźlica	7	4,60	6	3,84
Zakażenia SARS-CoV-2	8694	5718,98	1977	1264,31
Grypa - potwierdzona	70	46,05	65	41,57
Kiła - ogółem	2	1,31	9	5,75
Rzeżączka	5	3,29	1	0,64
Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	3	1,97	2	1,28
Nowo wykryte zakażenia HIV	9	5,92	2	1,28
Zakażenia AIDS	3	1,97	-	-
Listerioza	-	-	2	1,28
Legionelloza- choroba legionistów	-	-	1	0,64
Gorączka plamista i inne riketsjozy	1	0,66	-	-
Zespół hemolityczno-mocznicowy w przebiegu E.coli	-	-	1	0,64
Choroba wywołana przez Haemophilus influenzae, inwazyjna- Ogółem	-	-	2	1,28
Zatrucia naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm - grzyby	-	-	1	0,64
Zakażenia wirusem RSV- Ogółem	-	-	60	38,37
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile	51	33,55	57	36,45
Grypa – szybki test antygenowy	-	-	404	258,36

Jednostka chorobowa	2022		2023	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe- jadem kiełbasianym (botulizm)	-	-	1	0,64
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nieokreślone	1	0,66	1	0,64
Malaria	-	-	1	0,64
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze-toksoplazmoza	-	-	1	0,64

Źródło: PSSE-Białystok

* -zapadalność liczona jest na 100 000 osób

Liczba ludności w powiecie ziemskim – 156 370, DZIECI DO LAT 2 -4 262 (stan na 31.12.2022r.)

Bieżący nadzór obiektów prowadzących działalność leczniczą

W roku 2023r. w ramach sprawowania bieżącego nadzoru nad stanem higieniczno-sanitarnym placówek opieki zdrowotnej przeprowadzono 4 kontrole tematyczne: 3 w Samodzielnym Publicznym Psychiatrycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej im. dr. Stanisława Deresza ul. Pl. Brodowicza 1 w Choroszcy oraz 1 w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Łapach. Stwierdzone nieprawidłowości usuwane były sukcesywnie. Na wniosek pacjenta dokonano 1 kontroli interwencyjnej dotyczącej niewłaściwego stanu sanitarnego w szpitalu w Choroszcy.

W roku 2023 pod nadzorem było 68 podmiotów leczniczych, z czego w 17 podmiotach stwierdzono naruszenia przepisów prawa.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że sukcesywnie ulega poprawie stan sanitarno-techniczny obiektów. Podmioty lecznicze wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne oraz praktykę zawodową w większości przypadków spełniają warunki obowiązujących przepisów prawa. Na podstawie prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, iż kierownicy przejawiają ogromną dbałość w zakresie zapewnienia jak najlepszego stanu technicznego. Stale podnoszony jest standard obiektów.

Kontrole bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego w podmiotach leczniczych, działających na terenie powiatu białostockiego nie wykazały większych uchybień sanitarnych. Drobne usterki sanitarne usuwane były w terminie natychmiastowym.

Podczas kontroli stwierdzano na ogół przestrzeganie zasad: aseptyki, sterylizacji, dezynfekcji oraz prowadzenia działalności przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz sposobu postępowania z odpadami medycznymi. Zwracano uwagę, czy sprzęt i narzędzia znajdujące się w gabinecie dezynfekowane są zgodnie z zaleceniem producenta. Sprawdzano stosowanie środków indywidualnej ochrony personelu podczas sporządzania roztworów dezynfekcyjnych. Weryfikacji dokonywano w aspekcie obowiązujących procedur zakładu. Podczas kontroli terminy ważności i miejsce przechowywania wysterylizowanego materiału i sprzętu były prawidłowe. Zauważyć należy, że powszechne staje się stosowanie jednorazowego sprzętu w wielu dziedzinach z zakresu usług medycznych.

W większości skontrolowanych podmiotów leczniczych stanowiska do mycia rąk personelu wyposażone były w: umywalki z ciepłą i zimną wodę, podajniki na ręczniki jednorazowego użytku lub suszarki elektryczne, pojemniki na mydło w płynie oraz preparat dezynfekcyjny do rąk, kosze na zużyte ręczniki. Przy umywalkach najczęściej zapewniono baterie uruchamiane bez kontaktu z dłońią.

W trakcie przeprowadzanych kontroli czystość bieżąca pomieszczeń oraz urządzeń sanitarnych była zachowana.

Nadzorowane szpitale:

1. Samodzielny Publiczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. dr. Stanisława Deresza, Pl. Brodowicza 1, Choroszcz
2. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach;
3. Holmed Uzdrowisko sp. z o. o. ul. Uroczysko Pustelnia 1, Supraśl.

1. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą:

Pracownicy Oddziału Epidemiologii podczas przeprowadzania kontroli z zakresu przestrzegania procedur obowiązujących w placówkach oceniali sposób prowadzenia zabiegów dekontaminacji narzędzi, sprzętu medycznego, bielizny szpitalnej, powierzchni bezpośredniego kontaktu, postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania. Sprawdzali przestrzeganie procedur dotyczących sprzątnięcia i czystości bieżącej pomieszczeń. Zwracali uwagę na przestrzeganie higieny rąk i stosowanie środków ochrony indywidualnej odpowiednich do rodzaju i stopnia narażenia. Szczególną uwagę podczas czynności kontrolnych kładli na sprawdzenie funkcjonowania systemów kontroli zakażeń w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w zakresie kontroli wewnętrznych, wdrożonych procedur przeciwepidemicznych i postępowania w przypadku podejrzenia/stwierdzenia zakażenia.

Wszystkie szpitale mają opracowane i wdrożone programy higieny szpitalnej, zatwierdzone przez kierownika. Podkreślić należy, że procedury obowiązujące w placówkach są ujednolicone, a personel został wyposażony w odpowiedni sprzęt i środki do ich wykonania. Kierownicy lub osoby wyznaczone przez kierowników prowadzą nadzór nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. W programie higieny szpitalnej uwzględnione są m. in.: szczegółowy plan higieny z wykazem pomieszczeń szpitala w poszczególnych strefach, technologia dekontaminacji sprzętu, czynności i częstotliwość sprzątnięcia (mycie, dezynfekcja), dobór preparatu myjącego i/lub dezynfekcyjnego.

W dalszym ciągu poważny problem stanowi szerzenie się zakażeń szpitalnych szczególnie wywołanych drobnoustrojami wielolekoopornymi, charakteryzującymi się opornością na większość, a czasami nawet na wszystkie dostępne leki. Problem znacznego ograniczenia możliwych do zastosowania leków dotyczy zwłaszcza takich bakterii jak wielolekooporne, produkujące karbapenemazy (enzymy bakteryjne zdolne do dezaktywacji prawie wszystkich rodzajów antybiotyków β -laktamowych m. in. penicyliny, cefalosporyny) szczepy *Klebsiella pneumoniae*. W bieżącym okresie

sprawozdawczym w powiecie białostockim nie zgłoszono zakażeń szpitalnych wywołanych patogenami wielolekoopornymi.

2. Stan techniczny i funkcjonalność obiektów:

a) W kwietniu 2023 r. Poradnia Lekarzy Rodzinnych i Poradnia Neurologiczna Samodzielnego Publicznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Choroszczy zostały przeniesione do nowo wyremontowanego pomieszczenia. Od marca powstały oddziały ogólnopsychiatryczne w ramach Centrum Zdrowia Psychicznego I oddział / na oddziale VI OP/ - 17 łóżek, II oddział / na oddziale PSOM/ - 14 łóżek. W październiku 2023r. Zakład Opiekuńczo - Leczniczy z rehabilitacją psychiatryczną został przeniesiony do nowo wyremontowanego budynku. W 2023r. przeprowadzono kontrole tematyczne, które wykazały drobne usterki techniczne tj. ubytki tynku i farby, zniszczone powierzchnie sprzętów medycznych. Na stwierdzone nieprawidłowości została wydana decyzja nakazująca.

b) W samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Łapach podczas prowadzonej kontroli obiektu nie stwierdzono rażących uchybień sanitarno- epidemiologicznych oraz technicznych. Wszelkie nieprawidłowości usuwane były systematycznie.

W roku 2023r. kontynuowano nadzór nad realizacją obowiązków określonych w decyzjach administracyjnych oraz nakładano nowe obowiązki w związku ze stwierdzonymi w czasie kontroli nieprawidłowościami.

Ocena w zakresie szczepień ochronnych za rok 2023

Szczepienia profilaktyczne są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym oraz ograniczeniem i łagodzeniem ich skutków. W 2023 roku wzorem lat ubiegłych szczepienia odbywały się zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, w którym szczegółowo określono osoby lub grupy osób oraz wiek, przesłanki wynikające ze stanu zdrowia i przesłanki epidemiologiczne, zgodnie z którymi dane szczepienie powinno zostać przeprowadzone. Pod koniec grudnia 2020 roku rozpoczęto

w Polsce realizację Narodowego Programu Szczepień przeciwko COVID-19, który był kontynuowany w roku 2023. W ubiegłym roku szczepienia ochronne przeciwko COVID-19 były jednym z głównych narzędzi zwalczania COVID-19 i ograniczania epidemii. Ponadto 1 czerwca 2023 został wprowadzony bezpłatny program szczepień przeciw HPV. Powszechny program

bezpłatnych szczepień przeciw HPV jest skierowany do dziewcząt i chłopców po ukończeniu 11 r. z do ukończenia 14 r. z Realizuje on założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030. Państwowa Inspekcja Sanitarna pośredniczy w dystrybucji preparatów szczepionkowych niezbędnych do realizacji ww. programu z Bazy Rezerw Przeciwepidemicznych do świadczeniodawców, którzy zawarli umowy na szczepienia z NFZ. Na terenie powiatu w programie w 2023 roku uczestniczyło 11 świadczeniodawców.

Program Szczepień Ochronnych (PSO) na terenie powiatu białostockiego realizowany był przez 33 świadczeniodawców. W okresie od marca do czerwca na terenie powiatu białostockiego przeprowadzono 32 kontrole pod kątem realizacji kalendarza szczepień u dzieci i młodzieży .

Placówki przestrzegały wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywał się zgodnie z obowiązującą procedurą w termotorbach z wkładami chłodzącymi. W wyniku awarii urządzenia lub przerwy w dostawie prądu w 1 placówce doszło do przekroczenia wartości granicznej temperatury przechowywania szczepionek w urządzeniu chłodniczym. W związku z zaistniałą sytuacją przeprowadzono postępowania wyjaśniające.

Corocznie dokonuje się analizy przeprowadzonych szczepień ochronnych na podstawie danych uzyskanych ze sprawozdania rocznego MZ-54.

Analiza uwzględnia m.in.:

- stan zaszczepienia przeciwko poszczególnym chorobom zakaźnym dzieci z poszczególnych roczników oraz osób z określonych grup zawodowych i grup ryzyka podlegających obowiązkowi szczepień, w odniesieniu do poszczególnych województw oraz całego kraju;
- porównanie stanu zaszczepienia osób podlegających szczepieniom w roku bieżącym do roku poprzedniego;

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, iż wykonawstwo szczepień w 2023 roku w poszczególnych rocznikach w porównaniu do roku 2022 pozostało na porównywalnym poziomie.

Na koniec 2023 roku wykazano 908 niezaszczepionych dzieci uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych w porównaniu do 745 dzieci uchylających się na koniec roku 2022. W trakcie roku 2023 liczba dzieci uchylających się wzrosła o 163. W roku 2022 odnotowano przyrost liczby dzieci uchylających się, który wyniósł 146. Główną przyczyną niezaszczepienia dzieci był wpływ ruchów antyszczepionkowych prężnie działających na terenie powiatu białostockiego. Do pozostałych przyczyn należały:

- wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną,
- odrębność kulturowa, religijna lub etniczna,
- wcześniejsze Niepożądane Odczyny Poszczepienne u osoby zobowiązanej lub kogoś z rodziny.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku w celu egzekwowania wykonania obowiązku szczepień ochronnych przez osoby zobowiązane podjął działania:

- przeprowadził 64 rozmów telefonicznych na temat korzyści wynikających ze szczepień
- wystosował 66 upomnień zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej;
- wystawił 22 tytuły wykonawcze;
- skierował 22 wnioski do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień.

Zgodnie z porozumieniem zawartym 20.12.2013r. pomiędzy Wojewodą Podlaskim a Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku działając jako wierzyciel, wnosił o przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, wskazując jako środek egzekucyjny grzywnę w celu przymuszenia. Grzywnę, z ramienia Wojewody, nakładał Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

II. WARUNKI ZDROWOTNE BYTOWANIA CZŁOWIEKA

Obiekty komunalne

Obiekty żywienia i żywności

Zakłady pracy

Obiekty nauczania i wychowania

Nadzór zapobiegawczy

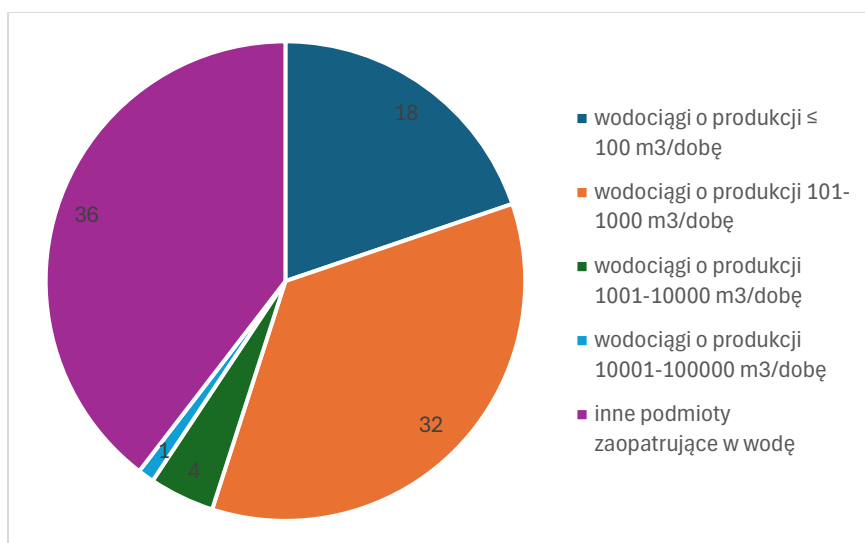
Działalność z zakresu promocji zdrowia

Obiekty komunalne

1. Ocena zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia sprawowany był w oparciu o zapisy ustawy z dnia 7 czerwca 2011 o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 poz. 2537 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294).

W 2023r. Powiatowa Stacja Sanitarno–Epidemiologiczna w Białymstoku objęła nadzorem wodę produkowaną przez 55 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (w tym wodociąg Białystok) oraz 36 indywidualnych urządzeń wodociągowych zaopatrujące ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

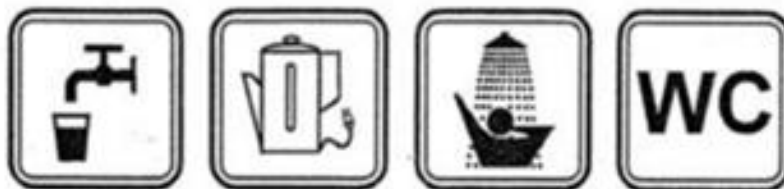
Wykres nr 1. Wodociągi produkujące wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

W powiecie białostockim ziemskim mieszkało 156 370 osób w tym 138 757 osób korzystało z wody o kontrolowanej jakości, co stanowiło 88,7 % ludności powiatu.

Badania wody prowadzone były w ramach monitoringu grupy A i parametrów grupy B przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz zarządców/właścicieli urządzeń wodociągowych. Ponadto zarządcy/właściciele urządzeń wodociągowych prowadzili badania w zakresie kontrolnego monitoringu substancji promieniotwórczych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody.

W przypadku przekroczenia normatywów parametrów oceny zdrowotnej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294), Państwowy Powiatowy

Inspektor Sanitarny w Białymstoku nakazywał podjęcie przedsięwzięć naprawczych przez administratora wodociągu oraz przedstawienie badań laboratoryjnych, wykazujących właściwą jej jakość.

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku o ww. przekroczeniach, w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi, informował właściwego wójta/ burmistrza.

Wodę o niekwestionowanej jakości dostarczano do 51 963 osób (33,2 % mieszkańców powiatu białostockiego ziemskiego). Do gmin, na terenie których jakość wody nie budziła żadnych zastrzeżeń należały: Poświętne i Dobrzyniewo Duże

Jakość wody przeznaczonej do spożycia kwestionowano w 42 wodociągach, w tym w 26 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia:

Gm. Łapy- wodociąg Płonka Strumianka, wodociąg Uhowo,

Gm. Turośń Kościelna – wodociąg Turośń Dolna, wodociąg Pomigacze,

Gm. Suraż- wodociąg Suraż,

Gm. Juchnowiec Kościelny- wodociąg Kleosin, wodociąg Wojszki,

Gm. Supraśl- wodociąg Ogrodniczki, wodociąg Grabówka,

Gm. Gródek- wodociąg Bielewicze

Gm. Czarna Białostocka- wodociąg Czarna Białostocka, wodociąg Czarna Wieś Kościelna,

Gm. Michałowo – wodociąg Michałowo, wodociąg Garbary, wodociąg Sokole, wodociąg Jałówka, wodociąg Szymki,

Gm. Zabłudów- wodociąg Krynickie, wodociąg Dobrzyniówka,

Gm. Tykocin- wodociąg Saniki, wodociąg Jeżewo Stare, wodociąg Bagienki,

Gm. Wasilków – wodociąg Rybniki,

Gm. Choroszcz – wodociąg Choroszcz, wodociąg Złotoria,

Gm. Zawady-wodociąg Cibory Gałęckie

i 16 indywidualnych urządzeniach wodociągowych:

Gm. Gródek – wodociąg Centrum Konferencyjno -Bankietowego w Rozłogach, wodociąg Leśnictwa Kołodno i Królowy Most,

Gm. Choroszcz- wodociąg wypożyczalni samochodów Car For You w Porostach, wodociąg Sosnowe Zacisze w Barszczewie, wodociąg SCANIA POLSKA w Choroszczy,

Gm. Supraśl– wodociąg obiektu noclegowego „Pięc Dębów” w Supraślu, wodociąg Nadleśnictwa Supraśl, wodociąg Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Łażniach,

Gm. Zabłudów – wodociąg Leśnictwa Zabłudów, wodociąg Domu Dziecka w Krasnem, wodociąg Domu Pomocy Społecznej w Bobrowej,

Gm. Łapy – wodociąg SP ZOZ w Łapach,

Gm. Czarna Białostocka- wodociąg Zajazdu Leśnego w Czarnej Białostockiej,

Gm. Turośń Kościelna- wodociąg „Majątku Howieny” w Pomigaczach,

Gm. Juchnowiec Kościelny – wodociąg CHM Sp. z o.o. w Lewickich,

Gm. Tykocin – wodociąg TT Thermo King Sp. z o.o. w Jeżewie Starym.

Wodociągi te, które dostarczały wodę o kwestionowanej jakości, zaopatrywały 86 794 mieszkańców powiatu białostockiego ziemskiego.

Pod względem mikrobiologicznym wodę do spożycia badano w zakresie pięciu parametrów: bakterii grupy coli, ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C, Escherichii coli, Enterokoków oraz Clostridium perfringens.

Na terenie powiat białostockiego stwierdzono przekroczenie normatywu dla bakterii grupy coli w 3 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

- wodociąg Suraż,

-wodociąg Rybniki (dwukrotnie)

- wodociąg Cibory Gałęckie (postępowanie wszczęte w 2022r.)

oraz w 4 indywidualnych urządzeniach wodociągowych:

- wodociąg „Pięc Dębów” w Supraślu,

- wodociąg Nadleśnictwa Supraśl,

- wodociąg Dobrzyniówka

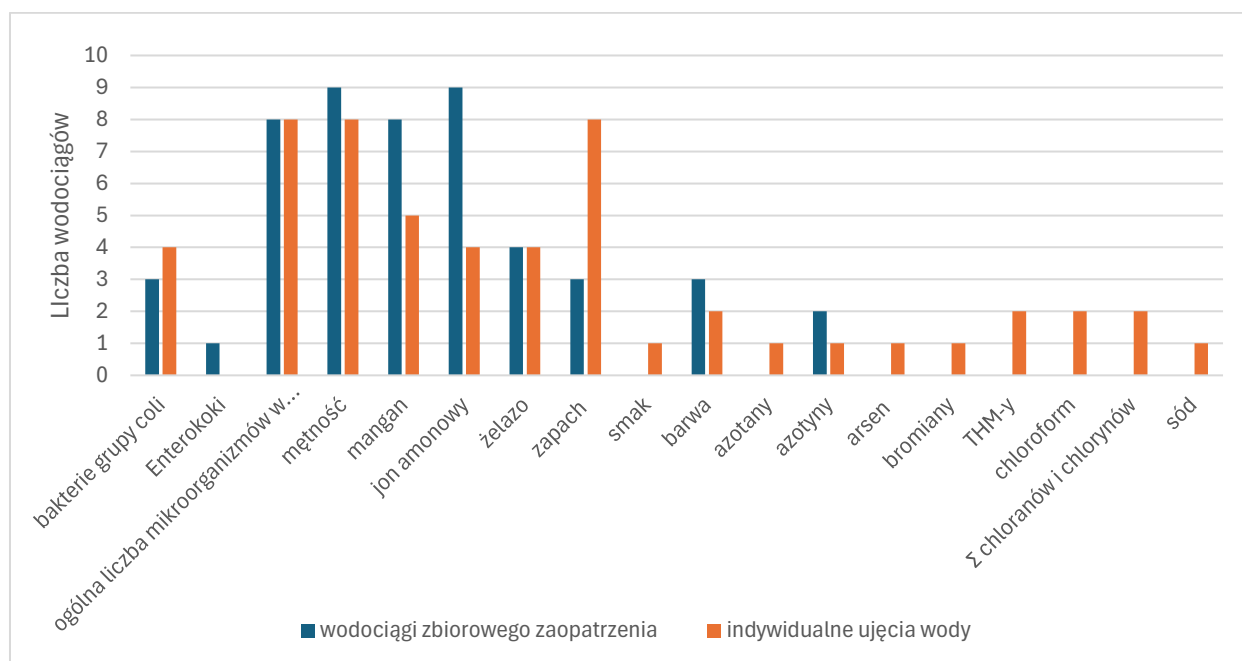
- wodociąg Leśnictwa Zabłudów (dwukrotnie).

Skutkowało to wydaniem decyzji stwierdzających brak przydatności wody do spożycia i nakazem unieruchomienia wodociągów. Ponadto w wodociągu Rybniki stwierdzono Enterokoki kałowe.

Również stwierdzono przekroczenie normatywu dla ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h w 8 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę Gm. Choroszcz- wodociąg Choroszcz i Złotoria, Gm. Supraśl – wodociąg Ogrodniczki, Gm. Michałowo- wodociąg Garbary, Sokole i Szymki, Gm. Tykocin-

wodociąg Saniki, Gm. Zawady-wodociąg Cibory Gałęckie) oraz w 8 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (Gm. Choroszcz- wodociąg wypożyczalni samochodów Car For You w Porosłach, Gm. Supraśl – wodociąg obiektu noclegowego „Pięć Dębów” w Supraślu, wodociąg Nadleśnictwa Supraśl, Gm. Gródek – wodociąg Centrum Konferencyjno – Bankietowego Rozłogi, wodociąg Leśnictwa Królowy Most, Gm. Juchnowiec Kościelny – wodociąg ChM Sp. z o.o. w Lewickich, Gm. Turośń Kościelna – wodociąg Majątku Howieny w Pomigaczach, Gm. Zabłudów – wodociąg Leśnictwa Zabłudów). Skutkowało to warunkowym dopuszczeniem wody do spożycia przez ludzi.

Jakość wody w nadzorowanych wodociągach w zakresie parametrów fizyko-chemicznych była najczęściej dyskwalifikowana z powodu ponadnormatywnej zawartości jonu amonowego, żelaza, manganu, azotynów i podwyższonej mętności, barwy oraz nieakceptowalnego zapachu. Przekroczenie powyższych normatywów występowało na poziomie, który nie wywoływał negatywnych skutków zdrowotnych u ludzi.

Wykres nr 2. Przekroczenia normatywów parametrów oznaczanych w wodzie przeznaczanej do spożycia w 2023r.

Na koniec 2023r. jakość wody była kwestionowana w dalszym ciągu w 5 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia:

Gm. Łapy – wodociąg Uhowo,

Gm. Michałowo – wodociąg Garbary, Jałówka, Michałowo i Sokole,

oraz 4 indywidualnych urządzeniach wodociągowych:

Gm. Choroszcz- obiektu noclegowego „Sosnowe Zacisze” w Barszczewie

Gm. Supraśl –Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Łażniach, obiektu noclegowego „Pięć Dębów” w Supraślu,

Gm. Łapy – SP ZOZ w Łapach

Poprawie uległa jakość wody w 36 wodociągach i spełniała obowiązujące normy.

2. Nadzór nad jakością wody w pływalniach, kąpieliskach oraz wodą ciepłą w kierunku bakterii Legionella sp.

Pływalnie

Nadzór nad pływalniami sprawowany był w oparciu o zapisy ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2022 poz. 147 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022r. poz. 1230).

W powiecie białostockim w 2023 roku funkcjonowało 7 pływalni (3 pływalnie nieudostępniane do pływania z uwagi na awarię urządzeń) w tym jedna pływalnia odkryta:

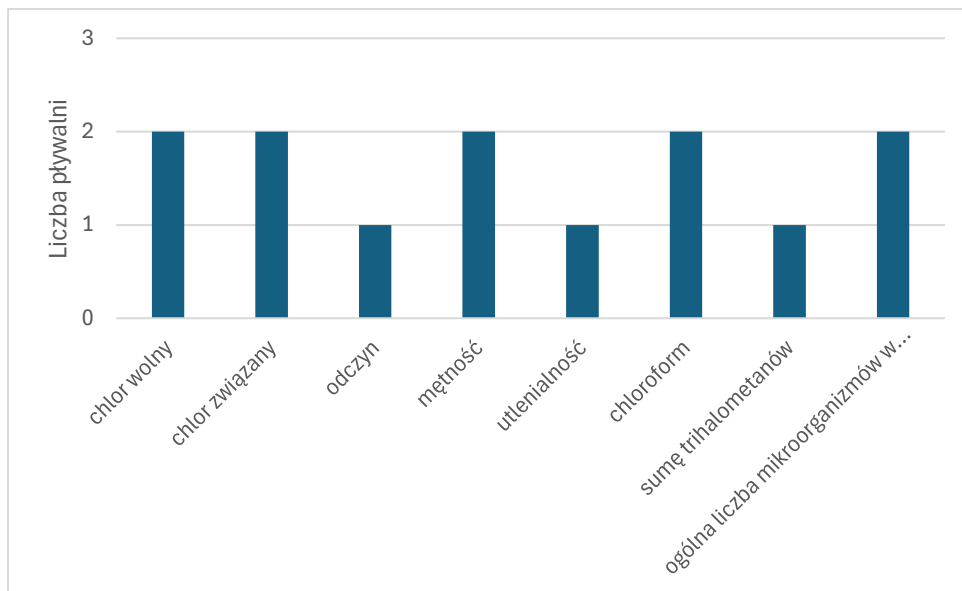
1. pływalnia MOSiR w Michałowie, ul. Sienkiewicza 21A
2. pływalnia w hotelu „Knieja” przy Al. Niepodległości 6 w Supraślu- zamknięta cały rok,
3. pływalnia w hotelu „Supraśl” w Supraślu - zamknięta cały rok,
4. pływalnia w hotelu „Borowinowy Zdrój” – zamknięta cały rok,
5. pływalnia w hotelu „Lipowy Most”, Borki 29,
6. pływalnia w Szpitalu Rehabilitacyjno-Uzdrowskim Holmed Uzdrowisko Sp. z o. o w Supraślu,
7. baseny letnie w Płonce Kościelnej, działające sezonowo.

Kontrole pływalni przeprowadzane w ramach oceny rocznej przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku w czterech nadzorowanych pływalniach wykazały niewłaściwą jakość wody, która nie odpowiadała wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022r. poz. 1230). Są to następujące pływalnie:

1. pływalnia MOSiR w Michałowie, ul. Sienkiewicza 21A
2. pływalnia w hotelu „Lipowy Most”, Borki 29,
3. pływalnia w Szpitalu Rehabilitacyjno-Uzdrowskim Holmed Uzdrowisko Sp. z o. o w Supraślu,
4. baseny letnie w Płonce Kościelnej.

Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli urzędowej pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku pobrali ogółem 23 próbki. W ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pływalni pobrali do badań ogółem 191 próbek.

Wodę w nieckach basenowych oraz z systemów cyrkulacji powyższych pływalni w ramach kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej kwestionowano z uwagi na: chlor wolny i związany, chloroform, sumę trihalometanów, mętność, odczyn, ogólną liczbę mikroorganizmów w 36±2°C po 48 h, utlenialność.

Wykres nr 3 Liczba pływalni w których stwierdzono przekroczenia normatywów w kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku każdorazowo po przeprowadzonych przez zarządcę pływalni badań wody dokonywał ich oceny. W przypadku stwierdzenia przekroczenia normatywów określonych w rozporządzeniu dot. pływalni nakazywał podjęcie stosownych działań w celu doprowadzenia jakości wody do wymagań określonych w rozporządzeniu.

Ponadto nadzorem objęto nieckę basenową w Centrum Konferencyjno-Bankietowym „Rozłogi”. Kontrola przeprowadzana w ramach oceny rocznej, przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wykazała podwyższoną dawkę chloru wolnego w niecce basenowej. W związku z powyższym wystosowano wystąpienie do zarządcy basenu.

Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2019 r., poz. 255) realizowane były kontrole oraz sprawowany bieżący nadzór sanitarny. Wspomniane powyżej przepisy określają zakres obowiązków nałożonych na władze lokalne, właścicieli, administratorów oraz organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Do prowadzenia kontroli jakości wody oraz warunków

technicznych zobligowano zarówno organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i właściciele oraz administratorów obiektów, którzy to w ramach kontroli wewnętrznej sprawowali nadzór, dbając o właściwe warunki wypoczynku nad wodą.

W powiecie białostockim w 2023 roku funkcjonowało 1 miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli – „Na Fali w Michałowie. W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku trzykrotnie stwierdził przydatność wody do kąpeli.

W 2023 roku nie utworzono kąpielisk na terenie powiatu białostockiego, choć władze lokalne deklarowały utworzenie 4 kąpielisk z uwagi na brak możliwości zatrudnienia ratownika na kąpielisku (wymóg formalny).

Badanie wody ciepłej w kierunku Legionella sp.

W związku z obowiązkiem pobierania próbek ciepłej wody do badań w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U z 2017r. poz. 2294) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wystosował pisma do tych podmiotów o przedstawienie harmonogramu badań wody ciepłej.

W wyniku kontroli wewnętrznej przeprowadzonej w 2023 r. przez podmioty wykonujące działalność leczniczą zostało pobranych 6 próbek wody ciepłej do badań w kierunku obecności bakterii Legionella sp. Wszystkie próbki spełniały wymagania zawarte w ww. rozporządzeniu.

W próbkach wody pobranej przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej z instalacji wewnętrznej wody ciepłej w:

- SP Psychiatrycznym ZOZ im. Sr St. Deresza w Choroszczy - stwierdzono wysokie skażenie instalacji wody ciepłej w omawianym obiekcie,
- Hotelu „Nad Zalewem” w Wasilkowie - stwierdzono średnie skażenie instalacji wody ciepłej w omawianym obiekcie,

Zostały wydane decyzje nakazujące doprowadzenie wody ciepłej do obowiązujących wymagań określonych w ww. rozporządzeniu. W wyniku działań naprawczych jakość wody uległa poprawie i spełnia obowiązujące wymagania.

3. Obiekty użyteczności publicznej.

W 2023 roku realizowano zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru sanitarno - porządkowego i sanitarno-technicznego nad obiektami użyteczności publicznej, takimi jak: zakłady fryzjerskie, salony kosmetyczne, salony tatuażu i odnowy biologicznej, obiekty hotelarskie, ustępy, pralnie, skategoryzowane obiekty noclegowe i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, podmioty lecznicze, obiekty pomocy społecznej, noclegownie i domy dla osób bezdomnych. Ponadto pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku kontrolowali obiekty przeznaczone na pobyt uchodźców z Ukrainy.

Prowadzony nadzór przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Białymstoku pozwolił na bezpieczne, w aspekcie zdrowotnym, korzystanie z obiektów użyteczności publicznej. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości były usuwane na bieżąco lub w terminach wyznaczonych w postępowaniu administracyjnym.

Rodzaj kontrolowanego obiektu użyteczności publicznej	Liczba skontrolowanych obiektów w 2022r.	Liczba skontrolowanych obiektów w 2023r.
Ustępy	3	3
Obiekty pomocy społecznej	3	6
Hotele	8	4
Pensjonat	1	0
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	10	3
Zakłady fryzjerskie	19	15
Zakłady kosmetyczne	5	16
Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	2	0
Dworce i stacje kolejowe	4	0
Pralnie	1	1
Podmioty lecznicze	0	2

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i solaria

Wymagania dla obiektów, w których świadczone są usługi fryzjerskie, kosmetyczne i tatuażu regulują między innymi przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1284 z późn. zm.). Jedną z ważniejszych regulacji jest przepis art. 16 ww. ustawy, który nakłada na osoby podejmujące czynności, w trakcie wykonywania których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, obowiązek wdrożenia i stosowania procedur

zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Niedopuszczalne jest ponowne użycie narzędzi oraz wyrobów i materiałów przeznaczonych do jednorazowego użytku. Na terenie powiatu białostockiego skontrolowano 15 zakładów fryzjerskich i 16 kosmetycznych. Skontrolowane obiekty były zaopatrzone w bieżącą wodę ciepłą i zimną. Posiadały środki do dezynfekcji narzędzi. Elementy wyposażenia miały na ogół powierzchnię umożliwiającą mycie i dezynfekcję. Bielizna czysta była przechowywana w wydzielonych szafach. Coraz częściej stosuje się bieliznę jednorazową w zakładach kosmetycznych i jednorazowe ręczniki w zakładach fryzjerskich. Stan sanitarno-higieniczny zakładów ulega ciągłej poprawie.

Nieprawidłowości stwierdzono w 1 zakładzie kosmetycznym z powodu braku umywalki do mycia rąk z bieżącą ciepłą i zimną wodą w pomieszczeniu, w którym wykonywane są usługi kosmetyczne. Wydano decyzję mającą na celu likwidację nieprawidłowości. Strona zapewniła umywalkę w pomieszczeniu wykonywania usług.

Pozostałe obiekty były utrzymane we właściwym stanie sanitarno-technicznym.

Baza noclegowa stała i sezonowa

Do obiektów hotelarskich należą motele, pensjonaty, hotele, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, kempingi a także pola biwakowe.

Do obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, należą m.in. domy wczasowe i gospodarstwa agroturystyczne.

Przy ocenie stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-porządkowego wymienionych obiektów brano pod uwagę między innymi: jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, gospodarkę ściekową i odpadową, postępowanie z czystą i brudną bielizną oraz pościelą, procedury utrzymania czystości, w tym zaopatrzenie i właściwe przechowywanie środków czystości i preparatów dezynfekcyjnych, dbałość o stan bieżącej czystości i higieny pomieszczeń zwłaszcza na pobyt ludzi, stan sanitarno-higieniczny i techniczny terenów wokół budynków.

Kontrole były przeprowadzane między innymi na podstawie przepisów określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19.08.2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie (Dz. U. z 2017 r., poz. 2166 t. j.)

W 2023 roku skontrolowano 4 hotele oraz 3 inne obiekty świadczące usługi noclegowe, należące do bazy noclegowej powiatu białostockiego.

W 1 obiekcie tj. Zajazd przy Granicy w miejscowości Waliły Stacja stwierdzono niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń. Została wydana decyzja nakazująca usunięcie nieprawidłowości.

Pozostałe skontrolowane obiekty były we właściwym stanie sanitarno – technicznym.

Obiekty pomocy społecznej

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami pomocy społecznej kontrolowano domy pomocy społecznej (umieszczone w rejestrze Wojewody Podlaskiego), placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzone na podstawie przepisów o działalności gospodarczej (umieszczone w rejestrze Wojewody Podlaskiego). Kontrole były przeprowadzane między innymi na podstawie następujących obowiązujących przepisów:

- ustawa z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23.08.2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 734 z późn. zm.),

Skontrolowano 6 obiektów. W czterech stwierdzono nieprawidłowości:

- Dom Pomocy Społecznej w Jałowie, ul. Leśna 11 – niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń,
- Dom Pomocy Społecznej w Choroszczy, Al. Niepodległości 4 – niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń,
- Dom Pomocy Społecznej w Czerewkach 1– niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń,
- Dom Pomocy Społecznej „Spokojna Przystań” w Garbarach 1 – niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń.

Pozostałe obiekty były utrzymane we właściwym stanie sanitarno-technicznym.

Ustępy

W 2023r. skontrolowano 3 ustępy na terenie powiatu białostockiego. Skontrolowane obiekty były we właściwym stanie sanitarno – technicznym. Zaopatrzone w niezbędne środki dezynfekcyjne oraz środki higieniczne (papier toaletowy, mydło w płynie, ręczniki jednorazowe). Otoczenie obiektów było utrzymane czysto.

Pralnie

W 2023r. skontrolowano 2 pralnie w tym 1 pralnię piorącą m.in. bieliznę szpitalną w Tykocinie. Skontrolowane obiekty były we właściwym stanie sanitarno – technicznym.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą

Skontrolowano 2 podmioty wykonujące działalność leczniczą w tym jeden szpital rehabilitacyjno - uzdrowiskowy. W 2 obiektach stwierdzono uchybienia, co skutkowało wydaniem w jednym obiekcie decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości, a w drugim obiekcie decyzji umarzającej.

Kontrole przeprowadzone przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku zakresie higieny komunalnej wykazały nieprawidłowości:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach, ul. Janusza Korczaka 23, 18-100 Łapy – niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń. Nieprawidłowości zostały usunięte;
- Holmed Uzdrowisko Sp. z o.o. Uroczysko Pustelnia 1,16-030 Supraśl - odpady medyczne nie były oddawane terminowo, brak dokumentów potwierdzających unieszkodliwienie zakaźnych odpadów medycznych, brak wentylacji w magazynie bielizny czystej, brak właściwego oznakowania na workach na odpady medyczne, brak zamykanych transportowych pojemników na odpady medyczne, niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń. Nieprawidłowości zostały usunięte;

WNIOSKI:

1. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu tworzenie nowych kąpielisk, aby podnieść standard wypoczynku turystów i mieszkańców oraz spowodować zwiększenie ruchu turystycznego na terenie powiatu.
2. Zarządcy/właściciel wodociągów i indywidualnych ujęć wody muszą prowadzić działania mające na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
3. Administratorzy pływalni muszą prowadzić dalsze działania mające na celu poprawę jakości wody służącej uprawianiu sportów wodnych.
- 4.. Przeprowadzane w 2023 roku kontrole poszczególnych grup obiektów zlokalizowanych na terenie powiatu białostockiego nie wskazały na występowanie poważniejszych zagrożeń sanitarno - epidemiologicznych dla osób korzystających z usług świadczonych w obiektach użyteczności publicznej. Stwierdzane podczas kontroli nieprawidłowości były usuwane na bieżąco lub w terminach wyznaczonych w postępowaniu administracyjnym.

Obiekty żywności i żywienia

I. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

W roku 2023 w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku wpisane były łącznie 1732 zakłady (w tym 262 środki transportu), które zlokalizowane były na terenie powiatu białostockiego. W ww. okresie skontrolowano 426 zakładów położonych na terenie powiatu białostockiego, w których przeprowadzono łącznie **495** kontroli i rekontroli.

W trakcie przeprowadzonych czynności kontrolnych dokonano 277 ocen zakładów w oparciu o kryteria zawarte w arkuszu oceny zakładu, uwzględniające kategorie ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności. W 19 skontrolowanych w 2023 roku zakładach ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności oceniono jako wysokie, tj.:

- w 2 wytwórniach lodów,
- w 2 piekarniach,
- w 5 ciastkarniach,
- w 5 gospodarstwach rolnych prowadzących produkcję pierwotną i dostawy bezpośrednie,
- w 1 zakładzie żywienia zbiorowego typu otwartego,
- w 1 innej wytwórni żywności,
- w 1 wytwórni suplementów diety,
- w 1 bloku żywienia w domu opieki społecznej,
- w 1 zakładzie garmażeryjnym.

W skontrolowanych w roku 2023 zakładach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- działalność prowadzona niezgodnie z wpisem do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzonym przez PPIS w Białymstoku,

- dokonywanie obróbki wstępnej warzyw, porcjowanie posiłków i wydawanie ich w naczyniach wielokrotnego użytku pomimo braku warunków sanitarno-technicznych do prowadzenia tego rodzaju działalności,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń zakładu,
- brak zabezpieczenia pomieszczeń zakładu przed dostępem szkodników,
- zniszczony sprzęt i wyposażenie mające kontakt z żywnością,
- brak porządku i czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieuporządkowane otoczenie zakładu,
- obecność na stanie zakładu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/daty minimalnej trwałości,
- nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych,
- brak zachowanej segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- brak prawidłowych warunków do mycia rąk w pomieszczeniach zakładu,
- brak do wglądu aktualnego, pozytywnego wyniku badania wody wykorzystywanej w zakładzie do celów spożywczych,
- brak do wglądu orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników wykonujących prace w kontakcie z żywnością,
- brak zapewnionej odzieży ochronnej personelowi zakładu,
- niewłaściwe warunki przechowywania opakowań jednorazowego użytku, sprzętu porządkowego,
- brak prawidłowych warunków do przechowywania naczyń stołowych,
- brak odpowiedniej ilości wag, dostosowanej do oferowanego do sprzedaży asortymentu środków spożywczych sprzedawanych luzem,
- brak warunków do dezynfekcji jaj,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych nieprawidłowo oznakowanych,
- próbki żywności pobierane niezgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 kwietnia 2007 r. w sprawie pobierania i przechowywania próbek żywności przez zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- brak dowodów potwierdzających zgodność działania z zasadami higieny - brak opracowanych instrukcji Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) oraz zapisów dokumentujących ich realizację,

- brak dowodów potwierdzających opracowywanie, wykonywanie i utrzymywanie stałej procedury lub procedur na podstawie zasad HACCP,
- brak dokumentacji potwierdzającej, że osoby odpowiedzialne za stosowanie procedury HACCP przeszły odpowiednie szkolenie ze stosowania zasad HACCP,
- brak dokumentacji potwierdzającej, że personel pracujący w kontakcie z żywnością jest szkolony w sprawach higieny żywności odpowiednio do charakteru jego pracy,
- brak planu badań żywności gotowej do spożycia, przeprowadzanych w celu potwierdzenia zgodności z kryteriami mikrobiologicznymi bezpieczeństwa żywności określonymi w załączniku I rozporządzenia Komisji (WE) Nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie wymagań mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych bądź dokumentacja w tym zakresie opracowana nieprawidłowo,
- brak do wglądu aktualnych badań przeprowadzonych w celu spełnienia kryteriów mikrobiologicznych bezpieczeństwa żywności w odniesieniu do produkowanych w zakładzie wyrobów,
- brak do wglądu dokumentacji potwierdzającej zgodność żywienia dzieci z wymaganiami dla danej grupy wiekowej, wynikającymi z aktualnych norm żywienia,
- brak informacji dla konsumenta o składnikach lub produktach wchodzących w skład serwowanych potraw, które powodują alergie lub reakcje nietolerancji.

Poza kontrolami urzędowymi w zakładach przeprowadzano również kontrole w związku z wnoszonymi przez klientów interwencjami na niewłaściwy stan sanitarny obiektów lub niewłaściwą jakością zdrowotną żywności. W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku rozpatrzył 25 interwencji, zgłoszonych do PSSE w Białymstoku, które potwierdziły się w 16 przypadkach, co stanowi 64 %. Wszystkim osobom wnoszącym interwencje zgłoszone pocztą elektroniczną lub które podały dane adresowe, udzielono odpowiedzi odnośnie do podjętych działań kontrolno-wyjaśniających.

II. Zbiorcze dane odnośnie do jakości zdrowotnej środków spożywczych, próbek sanitarnych, posiłków oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zbadanych w 2023 roku produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu białostockiego

Rok	Liczba próbek zbadanych	Liczba próbek zakwestionowanych w wyniku badań laboratoryjnych	Odsetek próbek zakwestionowanych	Znakowanie – liczba próbek ocenionych	Liczba próbek zakwestionowanych	Odsetek próbek zakwestionowanych
2023	65	11	17 %	40	0	-

Tab. 1 Liczba próbek pobranych do badań laboratoryjnych w 2023 r. w powiecie białostockim

Ogółem pobrano:		65 próbek	
w tym:	Liczba próbek zakwestionowanych	Zakwestionowane kierunki badań	Powód zakwestionowania
	56	2	Pestycydy – (1)
<i>próbki żywności</i>		Oznaczenie zawartości witamin, składników mineralnych i innych składników wykazujących efekt odżywczy lub fizjologiczny w suplementach diety – (1)	przekroczenie NDP pestycydów - niespełnienie wymagań definicji suplementu diety, jako „środka spożywczego (...) wprowadzonego do obrotu w formie umożliwiającej dawkowanie” - brak stosownej miarki umożliwiającej odmierzenie zalecanej porcji produktu - znakowanie produktu niezgodne z przepisami prawa żywnościowego
<i>próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością</i>	0		
<i>próbki sanitarne</i>	0		

próbki posiłków

9

9

Wartość odżywcza –
(9)

przykładowo:

- zbyt duże różnice uzyskane z obliczeń teoretycznych przeprowadzonych na podstawie raportów magazynowych, a otrzymanych z dokonanej analizy chemicznej,
- zbyt wysoka zawartość chlorku sodu w całodiennej racji pokarmowej,
- zaniżona zawartość żelaza w całodiennej racji pokarmowej,
- nieprawidłowy rozkład procentowy energii w posiłkach.

Tab. 2 Rodzaj zakładów, w których pobrano próbki do badań laboratoryjnych w 2023 r. w powiecie białostockim

Rodzaj zakładu	Liczba próbek pobranych	Liczba próbek zakwestionowanych
Zakłady produkcji żywności	28	1
Zakłady obrotu żywnością	23	1
Zakłady żywienia zbiorowego	14	9
Zakłady wprowadzające do obrotu materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	0	0

Tab. 3 Próbki pobrane i zakwestionowane w rozbiciu na poszczególne kierunki

Próbki pobrane i zakwestionowane				
Lp.	Kierunek badania	Próbki pobrane i zakwestionowane		
		Liczba próbek pobranych	Liczba próbek kwestionowanych	Kwestionowany asortyment
1	Pozostałości pestycydów	17	1	- owoce (Hiszpania)
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	4		
3	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	15		
4	Mykotoksyny	1		

Próbki pobrane i zakwestionowane				
Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek pobranych	Liczba próbek kwestionowanych	Kwestionowany asortyment
5	Oznaczenie zawartości witamin, składników mineralnych i innych składników wykazujących efekt odżywczy lub fizjologiczny w suplementach diety	4	1	- suplementy diety
6	Żywność dla wybranych grup	1		
7	WWA	1		
8	Posiłki	9	9	- posiłki
9	Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych	2		
10	Kwas erukowy	1		
11	Zawartość izotopów cezu	1		
12	Organoleptyka (próbki z interwencji)	5		
13	Kryteria czystości substancji dodatkowych, rozpuszczalniki ekstrakcyjne	1		
14	Kryteria czystości wybranych składników odżywczych (witamin, składników mineralnych) do produkcji suplementów diety i żywności wzbogacanej	1		
15	Alkaloidy tropanowe	1		
16	Zanieczyszczenia fizyczne (próbki z interwencji)	1		
SUMA		65	11	

Tab. 4 Próbki pobrane do badań laboratoryjnych z krajów trzecich (spoza UE)

Łączna ilość próbek: 12 próbek, w tym:

- ilość pobranych próbek środków spożywczych – 11
- ilość substancji dodatkowych – 1

Rodzaj pobranych próbek	Liczba pobranych próbek	Kraj pochodzenia zadeklarowany na etykiecie produktu	Rodzaj zakładu, w którym pobrano próbki do badań laboratoryjnych
ziarna zbóż i przetwory zbożowo mączne	1	Kazachstan	Inne wytwórnie żywności
ziarna zbóż i przetwory zbożowo mączne	1	Ukraina	Inne wytwórnie żywności
suplementy diety	1	China	Inne wytwórnie żywności

substancje dodatkowe, rozpuszczalniki ekstrakcyjne i aromaty	1	Indie	Magazyny hurtowe
warzywa, w tym strączkowe	1	Ukraina	Magazyny hurtowe
suplementy diety	1	USA	Apteki
wyroby cukiernicze i ciastkarskie	1	Szwajcaria	Supermarkety
ziarna zbóż i przetwory zbożowo mączne	1	Turcja	Inne wytwórnie żywności
owoce	1	Mołdawia	Magazyny hurtowe
kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe	1	Sri Lanka	Magazyny hurtowe
warzywa, w tym strączkowe	1	Turcja	Inne wytwórnie żywności
ziarna roślin oleistych	1	Nigeria	Inne wytwórnie żywności

III. Nadzór nad jakością zdrowotną partii produktów import/export

W roku 2023 r. oceniono 3 partie środków spożywczych, w tym:

- 2 partie batonów owocowych import Turcja,
- 1 partię ziarna słonecznika import Turcja.

Z ocenionych 3 partii środków spożywczych nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych. W wyniku przeprowadzonych kontroli granicznych wystawiono 3 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy oraz wydano 3 decyzje rachunkowe na łączną kwotę 656 zł.

W roku 2023 r. nie oceniono wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Szczegółowe dane przedstawia tabela:

	Grupa asortymentowa ocenianego towaru	Funkcja technologiczna	Liczba ocenionych partii	Liczba wydanych świadectw dla produktów w spełniających wymagania	Liczba wydanych świadectw dla niespełniających wymagań (podać przyczynę!)	Liczba wydanych decyzji rachunkowych/ na kwotę	Liczba pobranych próbek w ramach oceny importowanych produktów	Uwagi (import/export) i inne istotne informacje
Środki spożywcze	Batony owocowe	-	2	2	-	2/304	-	-
	Ziarno słonecznika	-	1	1	-	1/ 352	-	-
Suma		-	3	3	-	3/656	-	-

W roku sprawozdawczym 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku podpisał z Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Suwałkach porozumienie z w sprawie przeprowadzania granicznych kontroli sanitarnych, obejmujących dokonywanie odpraw towarów wraz z podejmowaniem wszelkich czynności związanych z odprawą towarów w obszarze m. Białymstok i powiatu białostockiego. W związku z powyższym, zgodnie z ww. porozumieniem, od dnia 20 lutego 2023 r. zadania związane z czynnościami urzędowymi dotyczącymi granicznej kontroli sanitarnej żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością realizowane były przez Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach.

IV. Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Badaniami sposobu żywienia w 2023 roku objęto 34 zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Oceniono jakość żywienia w: 2 blokach żywienia w szpitalach, 5 blokach żywienia w domach opieki społecznej, 4 stołówkach w żłobkach prowadzących żywienie w systemie cateringowym, 11 stołówkach szkolnych, 2 stołówkach w internatach, 7 stołówkach w przedszkolach, 1 stołówce w zakładzie specjalnym i wychowawczym prowadzącym żywienie w systemie cateringowym, 1 zakładzie należącym do grupy „Inne zakłady żywienia” oraz w 1 stołówce na obozie.

W ww. zakładach dokonano oceny sposobu i jakości żywienia na podstawie analizy teoretycznej jadłospisów i dekadowych zestawień produktów zużytych do produkcji posiłków oraz badań laboratoryjnych próbek posiłków wydawanych w zakładach.

W ramach oceny teoretycznej podczas kontroli dokonano analizy 37 jadłospisów, w tym: 2 jadłospisy w blokach żywienia w szpitalach, 5 – w blokach żywienia w domach opieki społecznej, 4 – w stołówkach w żłobkach prowadzących żywienie w systemie cateringowym, 12 – w stołówkach szkolnych, 3 – w stołówkach w internatach, 7 – w stołówkach w przedszkolach, 2 – w stołówce w zakładzie specjalnym i wychowawczym prowadzącym żywienie w systemie cateringowym, w 1 stołówce w zakładzie należący do grupy „Inne zakłady żywienia” oraz w 1 w stołówce na obozie.

Podstawą oceny jadłospisów w placówkach oświaty, dokonywanych podczas przeprowadzanych kontroli urzędowych, były wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i

młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W wyniku dokonanej oceny zakwestionowano 7 jadłospisów, w tym: w 2 blokach żywienia w domach opieki społecznej, w 3 stołówkach w przedszkolach (w tym w 1 prowadzącej żywienie w systemie cateringowym), w 1 stołówce szkolnej prowadzącej żywienie w systemie cateringowym oraz 1 stołówce w żłobku prowadzącej żywienie w systemie cateringowym. Przyczyną zakwestionowania były stwierdzone nieprawidłowości przy planowaniu żywienia, tj.:

- w blokach żywienia w domach opieki społecznej:
 - brak warzyw i/lub owoców w śniadaniu i/lub kolacji,
 - brak dowodów potwierdzających spełnienie odpowiednich wymagań z aktualnymi normami żywienia dla grupy wiekowej pensjonariuszy;
- w stołówkach w przedszkolach:
 - nieuwzględnienie podawania każdego dnia: co najmniej jednej porcji produktów zbożowych w posiłku obiadowym,
 - brak warzyw i/lub owoców w każdym posiłku,
 - nieuwzględnienie podawania co najmniej raz w tygodniu porcji ryby,
 - brak dowodów potwierdzających spełnienie odpowiednich wymagań z aktualnymi normami żywienia dla grupy wiekowej dzieci uczęszczających do grup przedszkolnych,
- w stołówce szkolnej:
 - nieuwzględnienie podawania co najmniej raz w tygodniu porcji ryby,
- w stołówce w żłobku:
 - brak dowodów potwierdzających spełnienie odpowiednich wymagań z aktualnymi normami żywienia dla grupy wiekowej dzieci uczęszczających do grup żłobkowych.

W związku z powyższym wydano 4 decyzje nakazujące dostosowanie żywienia dzieci do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty. Decyzje zostały wykonane w wyznaczonym terminie, strony poinformowały o działaniach mających na celu dostosowanie żywienia do wymagań ww. rozporządzenia. W 3 przypadkach nieprawidłowości zostały usunięte przed wydaniem decyzji administracyjnej, a wydane decyzje odnosiły się do innych nieprawidłowości.

W pozostałych zakładach zaplanowane jadłospisy były zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia – podstawowe posiłki zawierały pełnowartościowe białko, wzbogacone były sezonowymi owocami i warzywami, a także były urozmaicone pod względem kolorystyki, smaku i techniki przyrządzania posiłków.

Ponadto do oceny sposobu żywienia pobrano 3 dekadowe zestawienia produktów wykorzystanych do przygotowania posiłków – z 1 bloku żywienia w domu pomocy społecznej, z 1 stołówki internatu oraz z 1 bloku żywienia w szpitalu. Ocena dokonana została przez Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku. Wszystkie ocenione dekadowe zestawienia produktów nie spełniały zalecanych norm żywieniowych. Powodem zakwestionowania dekadowych zestawień produktów była:

- w bloku żywienia w domu pomocy społecznej:
 - zaniżona podaż produktów bogatych w wapń i witaminę C,
- w stołówce internatu:
 - zaniżona podaż produktów bogatych w żelazo i wapń, zawyżony udział energii pochodzącej z tłuszczu,
- w bloku żywienia w szpitalu:
 - zaniżona podaż produktów bogatych w wapń i witaminę C.

W celu oceny sposobu żywienia pobierano również próbki posiłków do badań laboratoryjnych. Pobrano łącznie 9 próbek posiłków, tj.:

- 3 próbki posiłków stanowiących 1 całodzienną rację pokarmową (śniadanie, obiad, kolacja) – pobrane w 1 bloku żywienia w szpitalu. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych pobrana całodzienna racja pokarmowa została zakwestionowana z uwagi na: nieprawidłowy w stosunku do obliczeń teoretycznych, a wyników uzyskanych na drodze analizy chemicznej udział tłuszczu – zawyżony; zawyżoną zawartość chlorku sodu oraz zaniżoną zawartość żelaza.
- 3 próbki posiłków stanowiących 1 całodzienną rację pokarmową (śniadanie, obiad, kolacja), wydawanych dzieciom w stołówce internatu. W wyniku badań laboratoryjnych stwierdzono: nieprawidłowy rozkład energii: zaniżony – w obiedzie, zawyżony – w kolacji oraz zawyżoną zawartość chlorku sodu, zawyżoną zawartość wapnia i żelaza, zawyżony udział energii pochodzącej z białka w śniadaniu oraz z tłuszczu w kolacji.
- 3 próbki posiłków stanowiących 1 całodzienną rację pokarmową (śniadanie, obiad, kolacja) pobrane w bloku żywienia w domu pomocy społecznej. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono: zawyżoną zawartość wapnia, zaniżoną żelaza, zawyżoną zawartość chlorku sodu, nieprawidłowy w stosunku do obliczeń teoretycznych a wyników uzyskanych na drodze analizy chemicznej udział: energii, węglowodanów i tłuszczu – zaniżony.

W związku z zakwestionowanymi wynikami ocen teoretycznych i badań laboratoryjnych pobranych dekadowych zestawień produktów i próbek posiłków, we wszystkich przypadkach

wystosowano wystąpienia do dyrekcji zakładów. W przestanych wystąpieniach poinformowano o stwierdzonych niezgodnościach, zobowiązując jednocześnie do podjęcia działań mających na celu dostosowanie żywienia do norm żywieniowych. W odpowiedzi zwrotnej uzyskano informacje, że po dokładnej analizie wyników badań i ocen teoretycznych przeprowadzone zostały działania naprawcze w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości i dostosowania żywienia do obowiązujących wymagań.

V. Działalność administracyjna i represyjna będąca wynikiem urzędowych kontroli żywności

W roku 2023 wydano 192 decyzje nakazowe. W ramach tych decyzji wydano:

- 3 decyzje dotyczące przerwania działalności części zakładu, tj.:
 - 1 decyzja dot. wstrzymania prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży wyrobów garmażeryjnych z obiektu ruchomego i tymczasowego,
 - 1 decyzja zakazująca dokonywania obróbki wstępnej warzyw, stosowania praktyk zamrażania wędlin i wyrobów mięsnych wędliniarskich dostarczanych do zakładu jako schłodzone (dot. zakładu żywienia zbiorowego typu otwartego),
 - 1 decyzja zakazująca dokonywania praktyk zamrażania mięsa drobiowego dostarczanego jako schłodzone (dot. zakładu żywienia zbiorowego typu zamkniętego).
- 1 decyzję nakazującą zaprzestanie wprowadzania do obrotu suplementów diety zawierających w swoim składzie CBD pochodzącego z ekstraktu z konopi siewnych Cannabis sativa L. oraz zaprzestanie ich prezentacji i reklamy (dot. wytwórni suplementów diety).

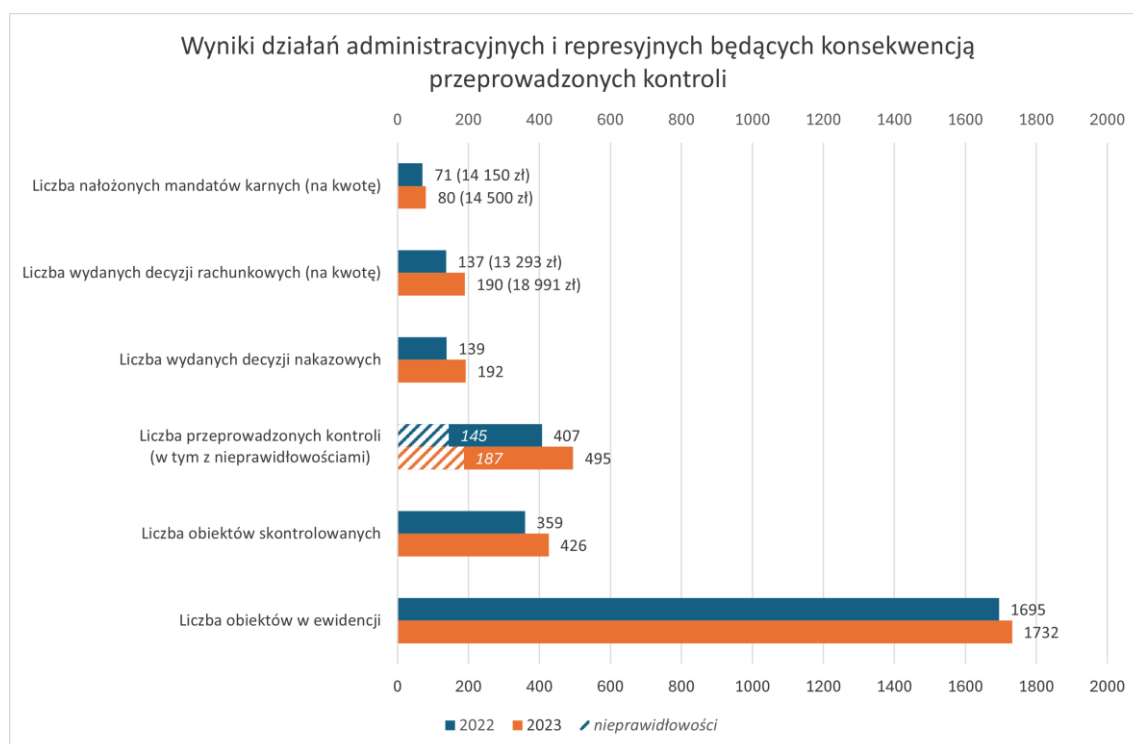
Ponadto w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli wydano 190 decyzji rachunkowych na kwotę 18991 zł.

W 2023 roku wydano również 76 decyzji dotyczących zatwierdzenia nowo uruchomionych obiektów.

W związku ze stwierdzonymi podczas przeprowadzonych kontroli nieprawidłowościami dotyczącymi stanu sanitarno-porządkowego nałożono 80 mandatów karnych na łączną kwotę 14500 zł.

Wyniki działań administracyjnych i represyjnych będących konsekwencją przeprowadzonych kontroli na przestrzeni lat 2022- 2023 przedstawia tabela:

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba przeprowadzonych kontroli		Liczba wydanych decyzji administracyjnych		Liczba i kwota nałożonych mandatów karnych
			ogółem	w tym z nieprawidłowościami	nakazowe	rachunkowe/kwota	
2023	1732	426	495	187	192	190/18991	80/14500 zł
2022	1695	359	407	145	139	137/13293 zł	71/14150 zł

VI. Wnioski

Podsumowując wyniki przeprowadzanych działań kontrolnych, należy stwierdzić, że w roku 2023 o 3,4 % wzrosła liczba obiektów skontrolowanych w odniesieniu do liczby obiektów znajdujących się w ewidencji. Nieznacznie również wzrosła (o 2,2%) liczba kontroli, podczas których stwierdzono nieprawidłowości (w stosunku do liczby przeprowadzonych kontroli łącznie).

Stwierdzone nieprawidłowości częściej dotyczyły stanu technicznego zakładów, o czym świadczy utrzymująca się na podobnym poziomie liczba mandatów karnych nałożonych w roku 2023 i 2022.

W roku 2023 pobrano do badań laboratoryjnych taką samą ilość próbek, jak w roku 2022. Zdecydowanie natomiast wzrósł odsetek próbek zakwestionowanych w wyniku badań laboratoryjnych. W roku 2023 zakwestionowano 17% zbadanych próbek, natomiast w 2022 r. odsetek zakwestionowanych próbek wynosił 4,6 %.

Uzyskane wyniki badań wskazują na potrzebę utrzymywania tendencji wzrostowej jeżeli chodzi o ilość próbek pobieranych do badań laboratoryjnych.

HIGIENA PRACY I NADZÓR NAD CHEMIKALIAMİ

Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami sprawuje nadzór nad :

- 1) warunkami zdrowotnymi środowiska pracy wykonując zadania z zakresu poprawy warunków pracy w aspekcie zdrowotnym, a tym samym ochrony zdrowia populacji ludzi pracujących,
- 2) wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, w tym produktów biobójczych i detergentów,
- 3) wprowadzaniem do obrotu produktów kosmetycznych,
- 4) wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem prekursorów kategorii 2 i 3 oraz przestrzeganiem przez podmioty zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zakłady pracy

1) Nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy

Jednym z celów działania Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami jest ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Oddział cele realizuje wykonując zadania informacyjno-edukacyjne oraz poprzez działania kontrolne egzekwujące od pracodawców obowiązki wynikające z krajowych i wspólnotowych aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym głównie Działu X Kodeksu Pracy.

- **zadania informacyjno-edukacyjne**

W 2023r. trakcie prowadzonych kontroli pracownicy Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami PSSE w Białymstoku prowadzili czynne poradnictwo w aspekcie kontrolowanej problematyki zakładu pracy, czy też obiektu wprowadzającego chemikalia.

Zagadnienia omawiane w zakładach pracy dotyczyły głównie zagrożeń zawodowych, oceny narażenia w oparciu o przeprowadzone badania środowiska pracy, przedsięwzięć eliminujących lub ograniczających ich wpływ, sposobu prawidłowości przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego na czynniki szkodliwe w środowisku pracy pracownika, ze zwróceniem szczególnej uwagi na chemiczne i biologiczne czynniki szkodliwe dla zdrowia.

W zakresie nadzoru nad chemikaliami informowali i edukowali Przedsiębiorców o obowiązkach i przepisach prawnych wynikających z wprowadzania do obrotu mieszanin chemicznych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na produkty kwestionowane.

W ramach kontroli zakładów pracy sprawdzali również przestrzeganie zakazu palenia tytoniu, oceniając prawidłowość wyznaczonych miejsc do palenia tytoniu, organizacji palarni – prowadząc jednocześnie akcję informacyjną w tym aspekcie i egzekwując obowiązujące przepisy prawa.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku współuczestniczy w realizacji kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Bezpieczeństwo w pracy w świecie cyfrowym 2023-2025”. W związku z tym w 2023r. rozpowszechniał materiały informacyjne zamieszczając informacje o trwającej kampanii na stronie internetowej PSSE Białystok oraz na „Facebook”. Zachęcał do odwiedzenia strony internetowej <https://healthy-workplaces.osha.europa.eu/pl> i wzięcia udziału w programie nt. bezpieczeństwa w pracy w świecie cyfrowym. **Informacje powyższe były również rozpowszechniane przez pracowników HP podczas kontroli zakładów pracy w 2023r.**

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku w zakresie zadań Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami tworzy pozytywny wizerunek PIS w środkach masowego przekazu. Rozpowszechniania bieżące ważne informacje i materiały edukacyjne na stronie internetowej PSSE Białystok oraz Facebooku. W 2023r. na stronie internetowej PSSE Białystok oraz na „Facebook” Oddział zamieszczał artykuły:

- **Przeczytaj i sprawdzaj skład kosmetyku na opakowaniu.** W artykule z dnia_08.02.2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku informuje:

„Pomimo zakazu sprzedaży od dnia 1 marca 2022r. produktów kosmetycznych zawierających w składzie Lialil (INCI: Butylphenyl Methylpropional), syntetycznej substancji silnie alergennej oraz negatywnie wpływającej na rozrodczość, nadal stwierdza się je w obrocie. Potwierdzają to przeprowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w 2022r. kontrole, w wyniku których wycofano z obrotu 9 kategorii produktów kosmetycznych (perfumy, wody toaletowe, szampony) zawierających przedmiotową substancję”.

- **Pyły drewna – działanie rakotwórcze: rak nosa i zatok przynosowych, rak płuca.** W artykule z dnia 09.02.2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku zaprasza do lektury publikacji "PYŁY DREWNA - wytyczne dla pracodawców, pracowników i służb związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy" opracowanej przez Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera

w Łodzi. Publikacja jest dostępna do pobrania pod adresem: <https://www.imp.lodz.pl/pyly-drewna--wytyczne-dla-pracodawcow-pracownikow-i-sluzb-bhp>".

- **Bezpieczeństwo pracy z diizocyjanianami.** W artykule z dnia 24.05.2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku „przypomina, iż po dniu 24 sierpnia 2023 r. w działalności zawodowej będą mogły być stosowane mieszaniny chemiczne niebezpieczne (pianki, materiały uszczelniające, powłoki, kleje) zawierające powyżej 0,1% wagowo diizocyjanianów oraz pod warunkiem ukończenia przez pracowników profesjonalnego szkolenia w zakresie bezpiecznego stosowania mieszanin z diizocyjanianami, substancjami działającymi uczulająco na drogi oddechowe oraz na skórę kategorii 1 zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 (CLP). Dzięki dodatkowym specjalistycznym szkoleniom każdy pracownik stosujący mieszaniny chemiczne niebezpieczne zawierające diizocyjaniany utrwali i zdobędzie wiedzę na temat zagrożeń związanych z tymi substancjami i bezpiecznego stosowania z zastosowaniem odpowiednich środków ochrony zbiorowej i indywidualnej.”

- **Przedsiębiorco zadbaj o czystość klimatyzacji.** W artykule z dnia 05.06.2023r. „W związku z rozpoczętym okresem letnim Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku przypomina, o obowiązku regularnego czyszczenia i dezynfekcji, w tym odgrzybiania urządzeń klimatyzacyjnych, które mogą pracować w wersji chłodzącej lub chłodząco–grzejącej. Instalacje i urządzenia klimatyzacji podlegają okresowemu przeglądowi, czyszczeniu lub dezynfekcji, zgodnie z zaleceniami producenta, a w podmiotach leczniczych nie rzadziej niż co 12 miesięcy. Czynności te wymagają udokumentowania, zgodnie z przepisami ustawy Prawo budowlane. Nieczyszczona klimatyzacja może być źródłem emisji do pomieszczeń m.in. grzybów pleśniowych, które namnażają się w tych urządzeniach wszędzie tam, gdzie jest zimno i wilgotno, czy też bakterii z gatunku Legionella, gdy jest ciepło i wilgotno oraz szkodzi zdrowiu i powoduje szereg chorób”.

Zamieszczał również informacje dotyczące:

- komunikatów wydanych przez Międzyresortową Komisję do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy

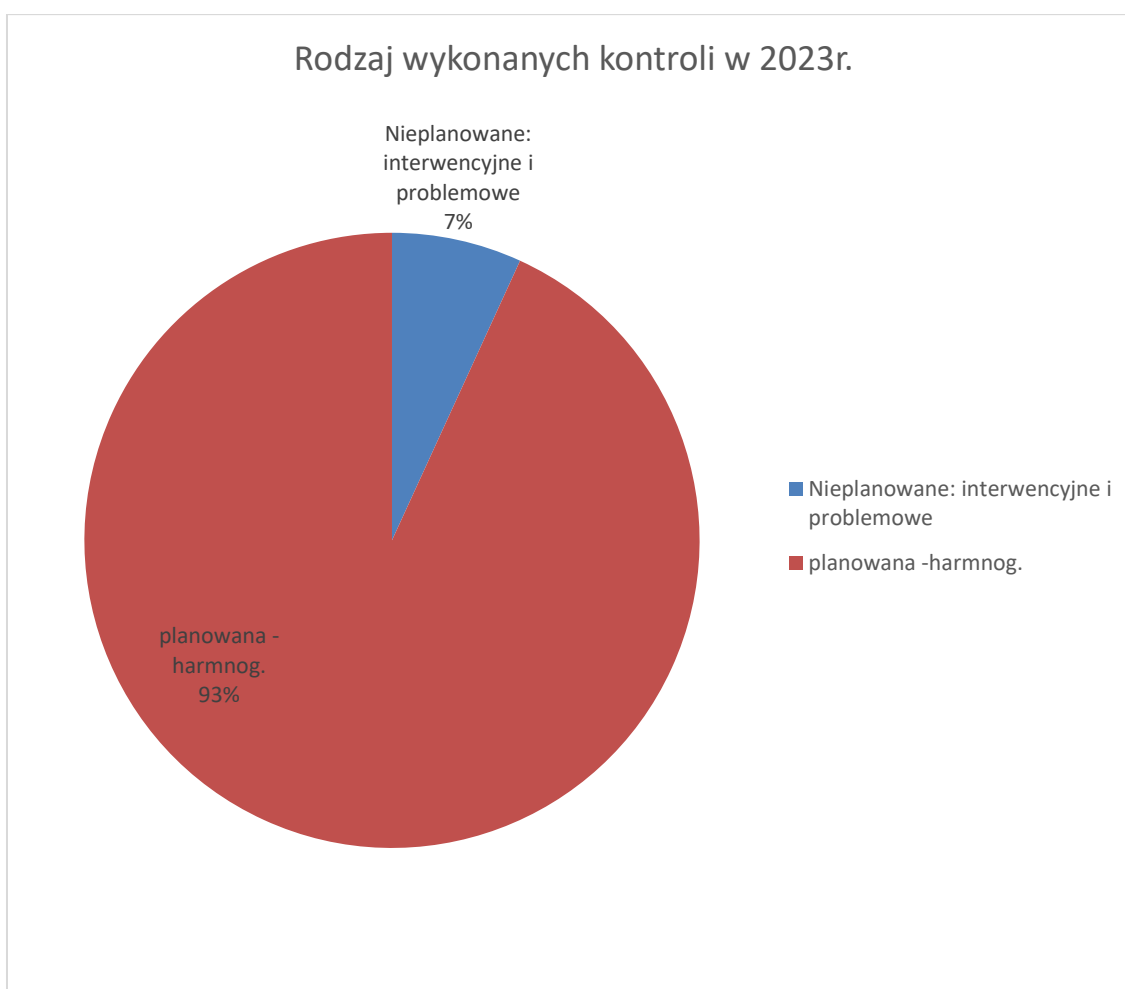
tj. XVI Komunikatu Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy w sprawie przedłużenia okresu przejściowego dla wartości dopuszczalnego stężenia tlenu azotu.

- zatruć środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną w Polsce za 2022rok (Raport Głównego Inspektora Sanitarnego).

- **działania kontrolne**

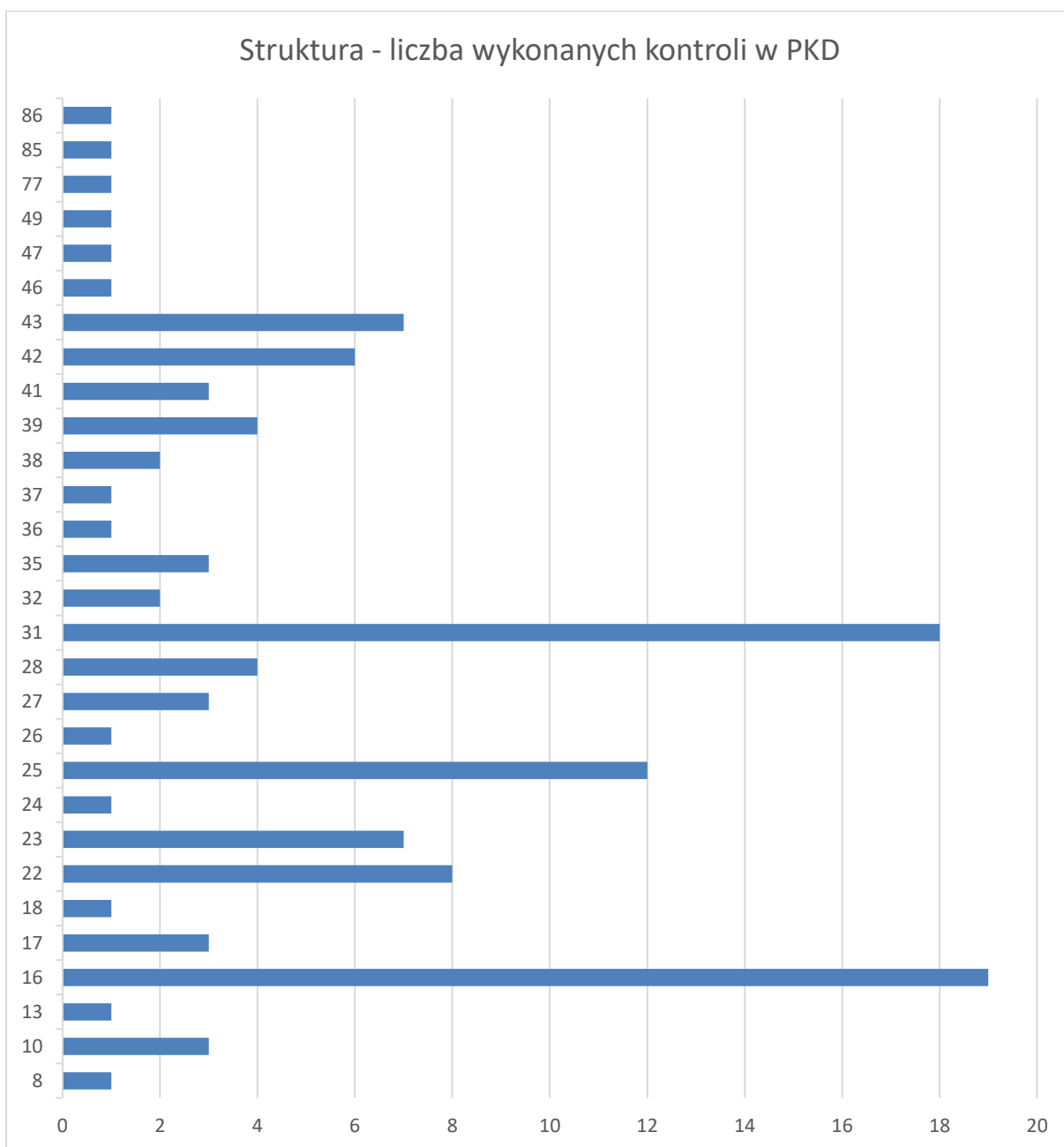
W 2023r. skontrolowano 115 zakładów pracy (tj. około 22 % wszystkich zewidencjonowanych zakładów), w których przeprowadzono 117 kontroli, w tym w 65 stwierdzono uchybienia. Wśród przeprowadzonych kontroli 109 stanowiły kontrole planowane z harmonogramu kontroli, 5 nieplanowane kontrole problemowe i 3 przeprowadzone na wniosek złożonych interwencji.

Ilość przeprowadzonych kontroli, ich rodzaj i strukturę przedstawiają poniższe wykresy graficzne

Zestawienie liczby przeprowadzonych kontroli według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Struktura - liczba wykonanych kontroli w PKD

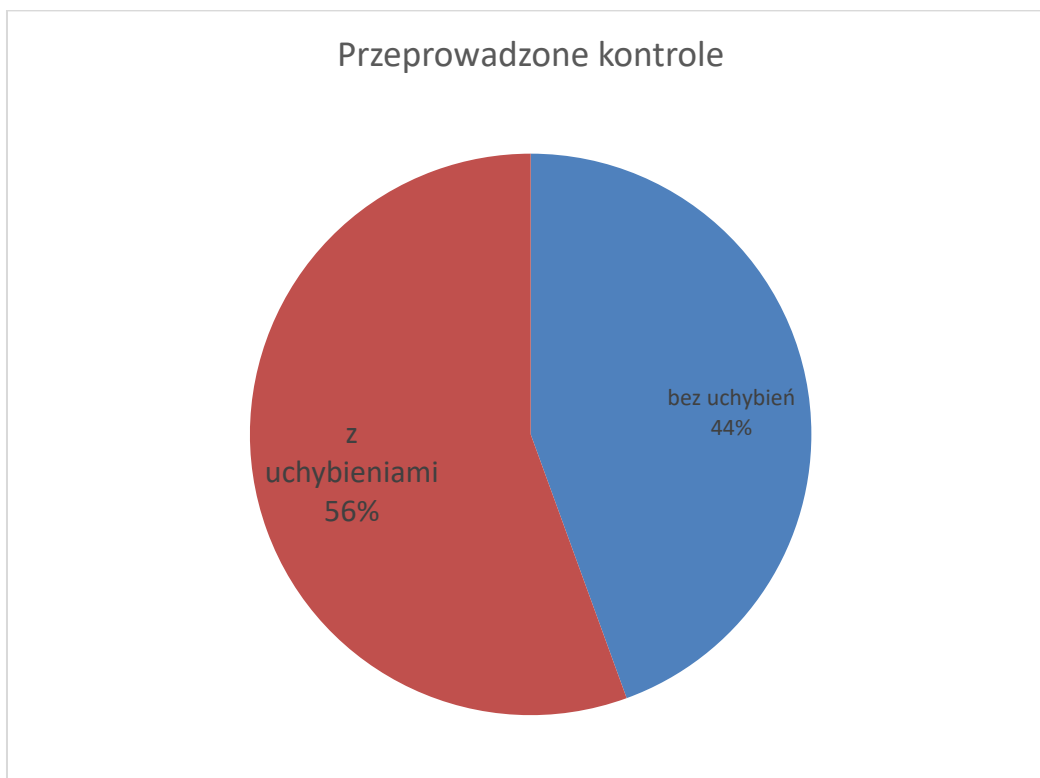

LISTA KODÓW PKD POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI DO WW. WYKRESU

Dział	Rodzaj działalności zakładu pracy
PKD	
8	POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE

10	PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH
13	PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH
16	PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA
17	PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU
18	POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI
22	PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH
23	PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH
24	PRODUKCJA METALI
25	PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH
26	PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH
27	PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH
28	PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ
31	PRODUKCJA MEBLI
32	POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW
35	WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH
36	POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY
37	ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW
38	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW
39	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

41	ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW
42	ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ
43	ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZ
46	HANDEL HURTOWY
47	HANDEL DETALICZNY
49	TRANSPORT LĄDOWY
77	WYNAJEM I DZIERŻAWA
85	EDUKACJA
86	OPIEKA ZDROWOTNA

Najczęstsze uchybienia stwierdzone podczas kontroli to:

- brak lub nieaktualne wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych (fizycznych, chemicznych w tym o działaniu rakotwórczym) dla zdrowia pracowników na stanowiskach pracy,
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego przeprowadzona przez przedsiębiorcę w zakresie zagrożeń powodowanych przez szkodliwe czynniki fizyczne, biologiczne oraz chemiczne, w tym rakotwórcze występujące w środowisku pracy pracowników,
- zły stan zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz urządzeń,
- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracy,
- inne:
 - niewłaściwie wypełniane skierowania na badania lekarskie pracowników (np. brak informacji o wielkości narażenia),
 - brak przeprowadzonej analizy stanu zdrowia pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczenia norm higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia,
 - brak opracowanego przez pracodawcę programu działań organizacyjno-technicznych dla ograniczenia narażenia na hałas i drgania mechaniczne,
 - brak lub niewłaściwie prowadzony rejestr badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy,
 - brak lub nie zapewniono odzieży i obuwia roboczego / środków ochrony indywidualnej dla pracownika,
 - brak stosowania przez pracowników odzieży i obuwia roboczego,
 - brak wyznaczonej osoby przeszkolonej do udzielania pierwszej pomocy wskazanej przy apteczce w zakładzie pracy,
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych :
 - brak aktualnego rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi,
 - brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych,
 - nie poinformowano pracowników o narażeniu na czynnik rakotwórczy/mutageny i nie przeszkolono w tym zakresie,
 - brak oznakowania stanowisk pracy związanych z występowaniem czynnika rakotwórczego,

- brak przekazania informacji właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu informacji za rok 2022r. o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stosowanych w zakładzie pracy,

- uchybienia w zakresie czynników biologicznych :

- brak rejestru prac oraz rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia w zakładzie,

-brak przeszkolenia w zakresie bezpiecznej pracy w środowisku występowania szkodliwego czynnika biologicznego,

- uchybienia w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin :

- brak lub nieaktualny spis stosowanych substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie w zakładzie pracy,

- brak lub niewłaściwa karta charakterystyki (udostępnianej pracownikom) stosowanej substancji lub mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenia,

- brak prawidłowego oznakowania stosowanych mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie,

- brak instrukcji bezpiecznego stosowania mieszanin chemicznych niebezpiecznych na stanowisku pracy pracownika oraz magazynowania mieszanin chemicznych niebezpiecznych,

- stosowanie mieszanin chemicznych niebezpiecznych po terminie przydatności,

- stosowanie przez pracowników mieszanin chemicznych zawierających w swoim składzie diizocyjaniany bez stosownego szkolenia,

- brak natrysków ratunkowych dla pracowników pracujących z substancjami żrącymi płynnymi.

W związku z powyższym wystawiono 64 decyzji administracyjnych, w tym 51 tzw. nakazowych oraz 13 tzw. umarzających, które dotyczyły usunięcia nieprawidłowości przez przedsiębiorcę przed wydaniem decyzji nakazowej.

- **Ocena zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia w skontrolowanych zakładach pracy**

W 115 skontrolowanych zakładach pracy pracuje 8161 osób, w tym w ekspozycji na czynniki szkodliwe dla zdrowia (fizyczne, chemiczne, biologiczne, wynikające ze sposobu wykonywania pracy) 5105 osób.

Analiza narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników badań i pomiarów wykazała, że w warunkach przekroczonych dopuszczalnych norm higienicznych czynników szkodliwych w środowisku pracy pracuje 418 osób. Przekroczenia przedmiotowe stwierdzono w 29 skontrolowanych zakładach.

Tabela: Zestawienie liczby osób pracujących w warunkach przekroczonych dopuszczalnych norm higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia

Nazwa czynnika szkodliwego dla zdrowia pracownika	Liczba osób pracujących w przekroczeniu wartości higienicznych tj. maksymalnych dopuszczalnych ekspozycji MDE, najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia NDS/N	% zatrudnionych w warunkach ponadnormatywnych w całej grupie narażonych na ten czynnik szkodliwy	zakłady pracy i stanowiska, gdzie stwierdzano przekroczenia wartości norm higienicznych, tj.: maksymalnych dopuszczalnych ekspozycji MDE, najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia NDS/N
Promieniowanie optyczne (promieniowanie widzialne i ultrafioletowe)	321	100%	- zakłady ze stanowiskami spawania głównie elektrycznego
Promieniowanie optyczne podczerwone	9	15,5%	-zakład produkcji metali na stanowisku odlewnika oraz stanowiska ze spawaniem

Hałas słyszalny	111	3,2%	- głównie zakłady produkcji wyrobów z drewna, zakład produkcji wyrobów tekstylnych, zakład dzierżawy urządzeń budowlanych oraz zakład energetyki ciepłej
-----------------	-----	------	--

W celu obniżenia narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, pracodawcy wdrażają różnorodne środki zaradcze. Najbardziej efektywne okazały się przedsięwzięcia techniczne i technologiczne w zakresie:

- skrócenie rzeczywistego czasu ekspozycji (rotacja, dublowanie pracowników),
- wymiany i modernizacji parku maszynowego,
- technicznych rozwiązań,
- napraw, konserwacji sprzętu i maszyn,

Zakłady także wyznaczają i oznakowują strefy zagrożeń wokół źródeł emisji szkodliwego promieniowania, hałasu co daje również efekt istotnego zmniejszenia stopnia narażenia. W przypadku wyczerpania możliwości technicznych, technologicznych i organizacyjnych pracodawcy są obligowani do bezwzględnego nadzorowania przestrzegania i stosowania przez pracowników właściwie dobranych środków ochrony indywidualnej. Dobrze dobrane ochrony indywidualne, posiadające certyfikaty na znak bezpieczeństwa i deklarację zgodności oraz egzekwowanie ich stosowania przez pracowników w procesie pracy powodują minimalizację lub eliminację narażenia na określony czynnik szkodliwy dla zdrowia. Ma to szczególne znaczenie w pracach narażających na promieniowania optyczne oraz hałas.

- **Czynniki rakotwórcze i mutagenne dla zdrowia w środowisku pracy**

Narażenie zawodowe pracowników powiatu ziemskiego na czynniki rakotwórcze lub mutagenne było monitorowane poprzez przeprowadzane kontrole oraz zbieranie i analizowanie „Informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”, które corocznie w terminie do dnia 15 stycznia są przekazywane przez pracodawcę do Inspekcji Sanitarnej. Dane te następnie są uzupełniane i przechowywane w centralnym rejestrze Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dr. J. Nofera w Łodzi. Należy wspomnieć, iż pracodawca dodatkowo jest obowiązany prowadzić rejestr pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczym lub mutagennym i przechowywać go przez okres 40 lat po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy - przekazać właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu. Powyższe jest podyktowane długimi okresami latencji nowotworów zawodowych. Okres latencji upływający od początku narażenia do wystąpienia klinicznych objawów chorobowych może trwać od kilku do kilkudziesięciu lat (najczęściej dla nowotworów zawodowych jest dłuższy niż 20 lat).

Wykaz nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy określa punkt 17 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz.1836). Należą do nich: rak płuca, rak oskrzela, międzybłoniak opłucnej lub otrzewnej, nowotwór układu krwiotwórczego, nowotwór skóry, nowotwór pęcherza moczowego, nowotwór wątroby, rak krtani, nowotwór nosa i zatok przynosowych oraz nowotwory wywołane działaniem promieniowania jonizującego.

W 2023 r. przeprowadzono kontrole w 60 zakładach z czynnikami rakotwórczymi, w 27 stwierdzono uchybienia w zakresie stosowania i występowania czynników rakotwórczych wynikających z nieprzestrzegania przepisów, w tym rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 156).

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wynikających z ww. rozporządzenia wydano łącznie 20 decyzji.

W narażeniu w skontrolowanych zakładach, gdzie występują czynniki rakotwórcze pracuje 762 pracowników, w tym najwięcej:

Lp.	PKD	Działalność	Liczba osób pracujących w narażeniu na czynniki rakotwórcze lub mutagenne
1	16	PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA	309

2	31	PRODUKCJA MEBLI	186
3	22	PRODUKCJA TWORZYW SZTUCZNYCH	65
4	25	PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH	45
5	28	PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ	33
6	23	PRODUKCJA WYROBÓW Z BETONU	26
7	42	ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ	26

Występujące na stanowiskach pracy w skontrolowanych zakładach czynniki rakotwórcze lub mutagenne to:

Czynniki fizyczne

1. Promieniowanie jonizujące - 16 osób dot., głównie pracowników służby zdrowia wykonujących prace diagnostyczne na urządzeniach wykorzystujących promieniowanie rtg.

Czynniki chemiczne (substancje i mieszaniny zawierające w składzie substancje rakotwórcze)

1. Formaldehyd – 5 osób – dot. pracowników przy wydobywaniu torfu,
2. Tlenek chromu - 6 osób – dot. pracowników wykorzystujących substancję w procesach galwanizacji,
3. Azbest – 6 osób – dot. pracowników wykonujących prace demontażu płyt azbestowych,
4. Fenoloftaleina - 3 osoby – dot. pracowników laboratoriów,
5. Związki chromu VI – 45 osób oraz związki niklu, w tym tlenki niklu – 44 osoby– dot. pracowników wykonujących prace spawania stali kwasoodpornej.

Procesy technologiczne, w których dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

1. Prace związane z narażeniem na pył drewna – 604 osób – dot. pracowników zatrudnionych w ekspozycji na pył drewna w zakładach obróbki drewna, produkcji mebli i innych,
2. Prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną - frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy - 45 osób – dot. pracowników pracujących w ekspozycji na pył z zawartością krzemionki krystalicznej dokonujących obróbki mechanicznej materiałów zawierających ją w składzie,

3. Procesy technologiczne związane z narażeniem na działanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, obecnych w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych – 24 osoby –dot. w większości pracowników pracujących z masami bitumicznymi przy naprawach dróg,
4. Prace związane z narażeniem na spaliny emitowane z silników Diesla – 22 osoby - dot. pracowników hal, gdzie przemieszczają się pojazdy z silnikiem Diesla.

W celu zminimalizowania zawodowego narażenia pracujących na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy podejmowane są wielokierunkowe działania profilaktyczne. Radykalną metodą jest eliminacja czynnika rakotwórczego z procesu technologicznego, zamiana na inny nie rakotwórczy lub zminimalizowanie ilości pracowników i czasu ekspozycji podczas procesu pracy. Narażenie na fizyczne i chemiczne czynniki rakotwórcze jest także minimalizowane poprzez różnorodne ochrony zbiorowe i indywidualne. Ograniczany jest dostęp tych czynników do organizmu pracownika poprzez rozwiązania techniczne wentylacji, hermetyzację i automatyzację procesów technologicznych, bezpośrednio ochrony dróg oddechowych, środki ochrony całego ciała, kończyn górnych i dolnych.

Grupę szczególnego zagrożenia na rakotwórczy azbest - stanowią pracownicy zakładów usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „*Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032*”. W związku dużym ryzykiem związanym z generowaniem włókien azbestowych do środowiska podczas prac demontażowych płyt eternitowych nie należy pozbywać się ich samodzielnie. Prace demontażowe powierzane są specjalistycznym firmom, których pracownicy są wyposażeni w odpowiednie środki ochrony indywidualnej oraz posiadają wiedzę i są przeszkoleni, w jaki sposób usuwać płyty by emisja pyłu zawierającego azbest była jak najmniejsza. Dotyczy to nie tylko usuwania, ale też przewożenia ich na wysypisko odpadów niebezpiecznych. Powyższe przyczynia się do zabezpieczenia zdrowia pracowników wykonujących te prace, jak również zdrowia osób zamieszkujących w obrębie przeprowadzanej rozbiórki.

W 2023r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku wpłynęło od ośmiu wykonawców 11 zgłoszeń zamiaru przeprowadzenia prac polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Skontrolowano w sumie 7 firm zajmujących się demontażem i transportem wyrobów zawierających azbest i przeprowadzono 8 kontroli. Podczas przeprowadzanych kontroli zwracano szczególną uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, przeszkolenia pracownicze oraz na właściwe wykonywanie tych prac celem zminimalizowania emisji rakotwórczego azbestu do środowiska. W jednym przypadku stwierdzono stosowanie

niewłaściwych indywidualnych środków ochrony układu oddechowego przez pracownika wykonującego prace z pyłem azbestu.

- **Ocena zagrożenia biologicznymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia w środowisku pracy**

Narażenie zawodowe pracowników powiatu ziemskiego na szkodliwe czynniki biologiczne było monitorowane poprzez przeprowadzane kontrole. W 2023r. skontrolowano 23 zakładów, w których narażonych na oddziaływanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczonych do gr. 2 zagrożenia pracowało 1344 osób, natomiast na czynniki biologiczne zaliczone do gr. 3 zagrożenia narażonych było 992 osób.

Najwięcej pracowników narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne było zatrudnionych w podmiotach służby zdrowia (919 osób), zakładach produkcji wyrobów tartacznych (237 osób), oraz obiektach produkcji artykułów spożywczych (56 osób).

W wyniku przeprowadzanych kontroli w 4 zakładach pracy stwierdzono uchybienia wynikające z nieprzestrzegania przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz.U.2005r., Nr 81 poz.716 z późn. zm.).

- **Choroby zawodowe**

Następstwem oddziaływania szkodliwych warunków pracy są choroby zawodowe. W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku przeprowadził 9 postępowań w sprawie zgłoszonych podejrzeń chorób zawodowych pracowników z powiatu ziemskiego. Po dokonaniu analizy zgromadzonych dokumentów medycznych i stopnia narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia wydano 8 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i były to choroby zakaźne – głównie odkleszczowe (Borelioza) i 1 choroba zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych u rolnika oraz 1 decyzja o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. W roku sprawozdawczym odnotowano wzrost ilości stwierdzonych chorób zawodowych w odniesieniu do roku 2022 w grupie zakaźnych chorób zawodowych odkleszczowych tj. Boreliozy.

**Struktura stwierdzonych chorób zawodowych w 2023 roku
i analiza porównawcza z okresem od 2008 roku.**

Jednostka chorobowa	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych								1			2					1
Alergiczny nieżyt nosa			1													
Przewlekłe choroby narządu głosu	1	1			1											
Choroby skóry	1						1									
Choroby zakaźne i inwazyjne, w tym:	23	14	13	19	11	10	15	9	9	17	9	17	6	6	8	
-Wirusowe zapalenie wątroby typu C				1												
-Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych	2		2	3		2	4	2		3	3	4		4	3	
-Bakteryjne zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych						1			1							
-Borelioza	21	14	11	15	11	7	11	7	6	14	6	13	6	2	4	7
-Tularemia									1						1	
-Gruźlica									1							
Zespół cieśni nadgarstka				1		1										
Zawodowe uszkodzenie słuchu			1			1										
OGÓŁEM	25	15	15	20	12	12	16	10	9	17	11	17	6	6	8	8

Istotne w zapobieganiu chorobom zawodowym jest zapewnienie przez pracodawców właściwych, zgodnych z obowiązującymi przepisami higieny pracy warunków zdrowotnych środowiska pracy oraz prowadzenie prawidłowej profilaktyki lekarskiej w zakładach pracy. W większości skontrolowanych w roku sprawozdawczym zakładów pracy nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości z zakresu profilaktycznych badań lekarskich pracowników. Pracownicy w większości przypadków kierowani są z właściwą częstotliwością na te badania, a przeprowadzane badania dodatkowe są adekwatne do narażenia zawodowego, co świadczy, że informacja w skierowaniu udzielana przez pracodawców o zagrożeniach zawodowych w środowisku pracy zatrudnionych, jest w większości przypadków pełna i zgodna z rzeczywistością. Badania te wykonują placówki służby zdrowia i lekarze posiadający odpowiednie uprawnienia.

W roku minionym stwierdzono prawidłową realizację monitoringu stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w warunkach występowania przekroczeń norm higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Analizy stanu zdrowia są pełne i coraz bardziej przystępne dla pracodawców, umożliwiające obserwację procesu skutków zdrowotnych w związku z narażeniem, co umożliwia właściwą profilaktykę i niedopuszczenie do rozwoju chorób zawodowych.

Nadzór nad Chemikaliami

W dziedzinie chemicznego bezpieczeństwa zdrowotnego egzekwujemy:

- przestrzeganie, przez osoby wprowadzające substancje i mieszaniny chemiczne do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez użytkowników substancji lub mieszanin chemicznych, obowiązków wynikających z ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach i rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu i stosowania oraz właściwości środków powierzchniowo czynnych i detergentów,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych.

Kontrola przestrzegania ww. przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne ma na celu:

- wdrożenie zasad określających warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i mieszanin chemicznych oraz środków powierzchniowo czynnych i detergentów, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka, w tym pracownika lub na środowisko,
- zapobieganie zagrożeniom dla zdrowia człowieka w tym pracownika, które mogą być wynikiem działania produktów biobójczych lub kosmetycznych.

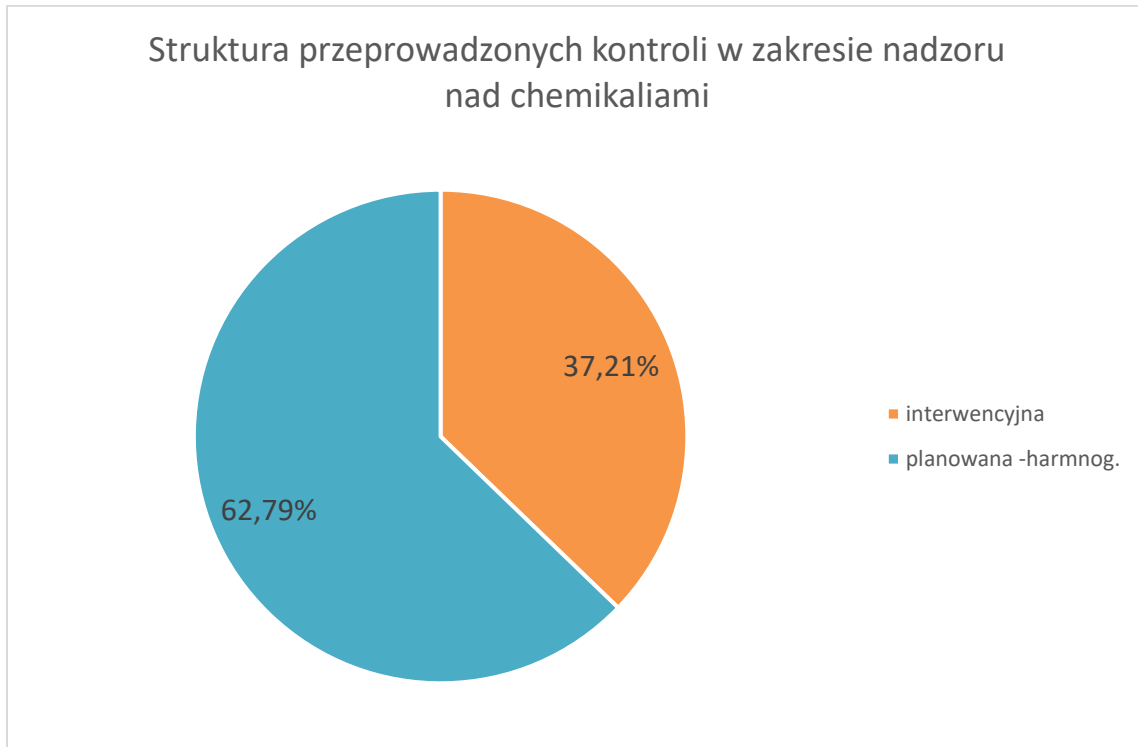
Ponadto prowadzimy nadzór nad:

- wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem prekursorów kategorii 2 i 3 wynikający z zapisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,

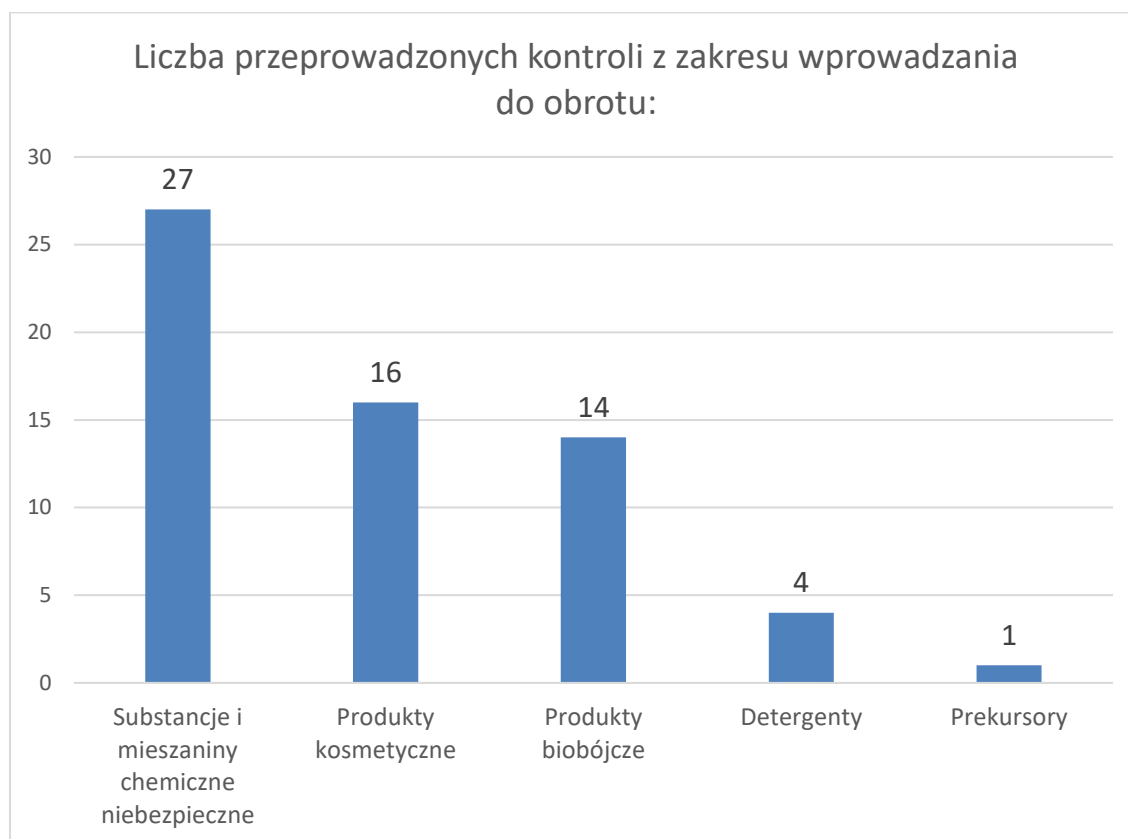
- przestrzeganiem przez podmioty zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2023r. przeprowadzono 43 kontrole w ww. zakresie, w tym 16 interwencyjnych.

W 14 kontrolach stwierdzono uchybienia.

Liczba przeprowadzonych kontroli z zakresu wprowadzania do obrotu:

- **Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi niebezpiecznymi**

Nadzór, w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. (CLP) w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, prowadzony był bezpośrednio w zakładach pracy i u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych oraz u dystrybutorów.

W 2023 roku przeprowadzono 27 kontroli, w tym 5 kontroli w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu mieszanin chemicznych niebezpiecznych oraz 22 kontrole u dystrybutorów.

Sporządzono 4 protokoły z uchybieniami.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- udostępniania przez przedsiębiorców odbiorcom niewłaściwej i nieaktualnej karty charakterystyki substancji lub mieszaniny chemicznej niebezpiecznej,
- wprowadzania mieszanin chemicznych niebezpiecznych do obrotu z niewłaściwym oznakowaniem preparatu.

Obowiązek usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości egzekwowano w ramach poprowadzonego postępowania administracyjnego i wystawienia na przedsiębiorców decyzji administracyjnej.

W 2023r. uczestniczono i realizowano projekt REACH-EN-FORCE-11 (REF-11) z inicjatywy Forum wymiany informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów, dotyczący prawidłowości sporządzania kart charakterystyki przez producentów, importerów i formulatorów mieszanin chemicznych niebezpiecznych. Na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku przeprowadzono 6 kontroli, w tym 1 kontrolę powiecie ziemskim.

W związku z wysokim ryzykiem dla zdrowia stwarzającym przez mieszaniny chemiczne niebezpieczne wymienione w załączniku XVII REACH przeprowadzono ww. zakresie 13 kontroli. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto przeprowadzono 95 kontroli u przedsiębiorców stosujących substancje i mieszaniny chemiczne niebezpieczne w działalności zawodowej. W 17 kontrolach stwierdzono uchybienia.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- udostępniania pracownikom niewłaściwej karty mieszaniny chemicznej niebezpiecznej stosowanej w procesach pracy,
- braku właściwego oznakowania mieszaniny chemicznej niebezpiecznej stosowanej przez pracowników w procesach pracy,
- braku aktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych w zakładzie pracy,
- stosowanie mieszanin zawierających diizocjaniany przez pracowników bez odbytego specjalistycznego szkolenia,

Stwierdzone nieprawidłowości w ramach poprowadzonego postępowania administracyjnego były egzekwowane poprzez nałożone na przedsiębiorców decyzje administracyjne, które wykonali.

- **Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych**

Nadzór, w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 24) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych (Dz. U. UE L 2012.167.1 z dnia 27 czerwca 2012 r., z późn. zm.), prowadzony był bezpośrednio w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktu biobójczego oraz u dystrybutorów.

W roku 2023r. przeprowadzono 14 kontroli sanitarnych, w tym 3 kontrole w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu produktu biobójczego oraz 11 kontroli u dystrybutorów. W 2 kontrolach stwierdzono wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez stosownego pozwolenia Ministra Zdrowia na obrót i stosowanie.

Ponadto, podczas kontroli warunków zdrowotnych środowiska pracy przeprowadzanych w zakładach pracy dokonano 10 kontroli w zakresie bezpiecznego stosowania produktów biobójczych w działalności zawodowej. W 1 kontroli stwierdzono stosowanie produktu biobójczego po terminie ważności, niewłaściwie oznakowanego oraz udostępniania pracownikom dla tego produktu niewłaściwej karty charakterystyki.

- **Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu detergentów**

Nadzór, w zakresie przestrzegania przepisów rozporządzenia (WE) Nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004r. w sprawie detergentów (Dz. U.UE.L 2004.104.1 z późn. zm.) prowadzony był bezpośrednio w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu detergentów.

W 2023 roku przeprowadzono 1 kontrolę u producenta detergentów oraz 3 kontrole u dystrybutorów. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości wynikających z przepisów ww. rozporządzenia.

- **Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów kosmetycznych**

Produkty kosmetyczne udostępniane na rynku powinny być bezpieczne dla zdrowia, a ich oznakowanie służące do informowania konsumentów powinno zawierać dokładne i zrozumiałe wskazania zgodne z obowiązującymi przepisami.

Nadzór, w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych (Dz. U. z 2018r. poz. 2227) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącego produktów kosmetycznych (Dz. Urz. UE L 342 z 22.12.2009, str. 59, z późn. zm.) prowadzony był bezpośrednio w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzanie produktu kosmetycznego do obrotu oraz u dystrybutorów.

W roku 2023r. przeprowadzono 16 kontroli sanitarnych, w tym tzw. 3 kontrole interwencyjne. Przeprowadzono 9 kontroli w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzenie produktu kosmetycznego do obrotu oraz 7 kontroli u dystrybutorów.

W 9 kontrolach stwierdzono nieprawidłowości.

Uchybienia dotyczyły

- udostępniania na rynku produktów kosmetycznych zawierających substancję zakazaną do stosowania w produktach kosmetycznych liliał tj. butylphenyl methylpropional (CAS: 80-54-6), substancję alergenną oraz wykazującą działanie szkodliwe na rozrodczość,
- nieprawidłowego oznakowania opakowania produktów kosmetycznych w zakresie :
 - użycia niewłaściwych zwrotów i formatów wymaganych przepisami,
 - podania informacji w języku obcym,
- błędy w prowadzonej dokumentacji przez podmiot odpowiedzialny za wprowadzenie do obrotu kosmetyku lub jej brak,
- rozbieżności w zakresie wprowadzanego produktu kosmetycznego i zgłoszonym do bazy internetowej CPNP.

- **Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem prekursorów kategorii 2 i 3 wynikający z zapisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii**

Prekursory grupy 2 i 3 w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii to substancje służące do produkcji narkotyków lub substancje będące substratami w reakcjach chemicznych prowadzących do otrzymania narkotyków.

W zakresie wprowadzania do obrotu prekursorów 3 kategorii w 2023r. przeprowadzono 1 kontrolę u przedsiębiorcy oraz 9 kontroli zakładów pracy stosujących prekursorów 2 lub 3 kategorii.

W 2023 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Nadzorowane podmioty gospodarcze przysyłają informacje dotyczące prowadzonych transakcji z udziałem prekursorów narkotyków oraz legalnego ich wykorzystania w działalności zawodowej. Przedmiotowe informacje są szczegółowo weryfikowane i zbierane na podstawie formularza INCB i przekazywane ostatecznie do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku w 2023r. nie wydawał zezwoleń na wywóz prekursorów narkotyków kategorii 3 do krajów trzecich.

- **Nadzór nad przestrzeganiem przez podmioty zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.**

W 2023 roku pracownicy Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami realizując ustawowo powierzone zadania w zakresie przeciwdziałania wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych monitorowali rynek środków zastępczych. W związku z pojawieniem dużej ilości sklepów, których asortyment opiera się na produktach konopnych dokonano kontroli tych sklepów oraz przeglądu sklepów internetowych prowadzonych przez przedsiębiorców z terenu działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Przeprowadzono łącznie 8 kontroli sklepów z artykułami konopnymi i e-papierosami. Nie stwierdzono wprowadzania produktów, co do których zachodziło uzasadnione podejrzenie, iż są to środki zastępcze tzw. dopalacze.

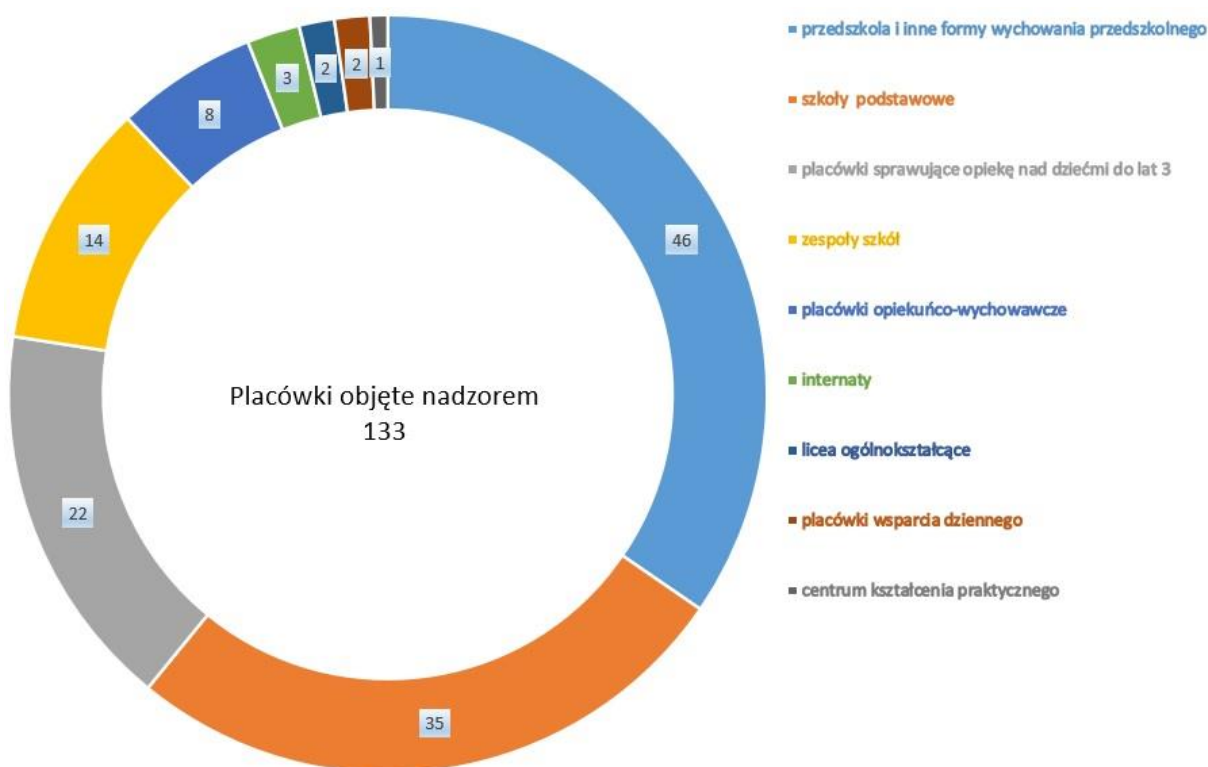
Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku we współpracy z podmiotami leczniczymi monitoruje zatrucia środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi. Z zebranych danych z terenu działania w roku 2023 odnotowano 20 przypadków „zatruc lub podejrzeń zatrucia środkami zastępczymi lub nową substancją psychoaktywną” zgłoszonych przez powyższe podmioty. Wszystkie zgłoszenia zostały dokonane przez SOR Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku i dotyczyły osób małoletnich. Informacje te niezwłocznie przesyłano

do Komendy Miejskiej Policji Wydziału do Walki z Przeszecznością Narkotykową w Białymstoku i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku oraz wpisywano do krajowej bazy Systemu Monitorowania Informacji o Dopalachach.

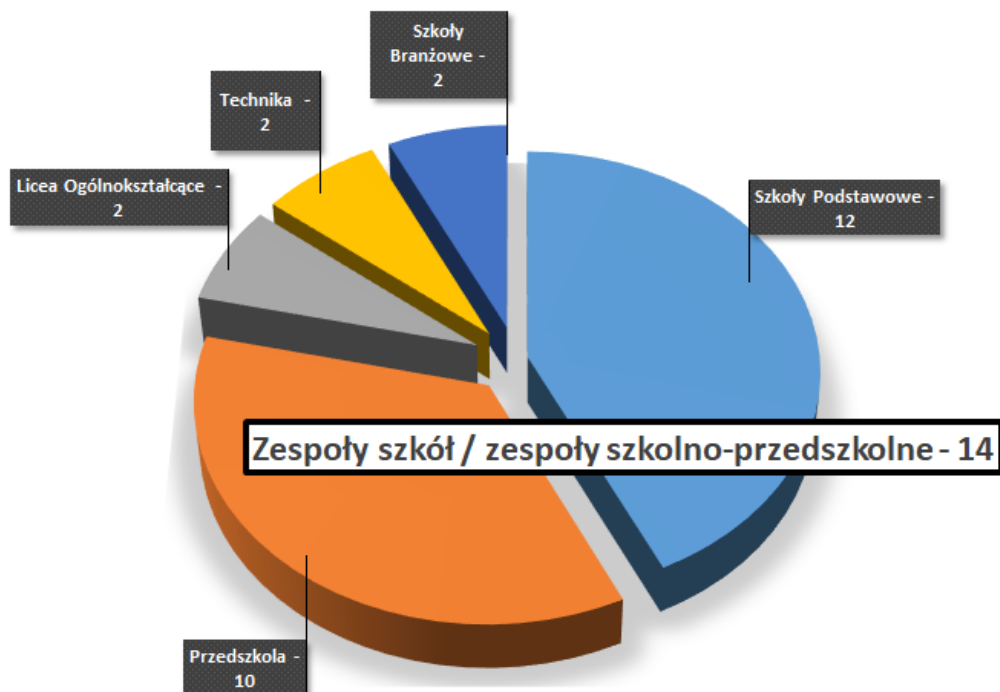
W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych w roku 2023 wydano 1 decyzję odmawiającą umorzenia kary pieniężnej.

Obiekty nauczania i wychowania

Na terenie powiatu ziemskiego nadzorem objęto 133 placówki nauczania, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży, w tym 22 placówki sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat, 46 przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego, 35 szkół podstawowych, 2 licea ogólnokształcące, 14 zespołów szkół, 3 internaty, 8 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 2 placówki wsparcia dziennego i 1 centrum kształcenia praktycznego.

Ponadto wyodrębniono funkcjonowanie w zespołach szkół następujących rodzajów placówek nauczania i wychowania:

W ramach sprawowanego nadzoru skontrolowano 80 placówek stałych i 26 turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży.

Stan sanitarny i techniczny obiektów nauczania i wychowania

Wydano 7 decyzji administracyjnych na poprawę stanu technicznego obiektów, znajdujących się w nich urządzeń i sprzętu. Wydano 7 decyzji administracyjnych prolongujących terminy wykonania decyzji wydanych w latach poprzednich. Ze względu na brak środków finansowych przewidzianych na prace remontowe, terminy wykonania decyzji prolongujących ustalano głównie na 2024 rok. Wyegzekwowano wykonanie w całości 5 decyzji administracyjnych.

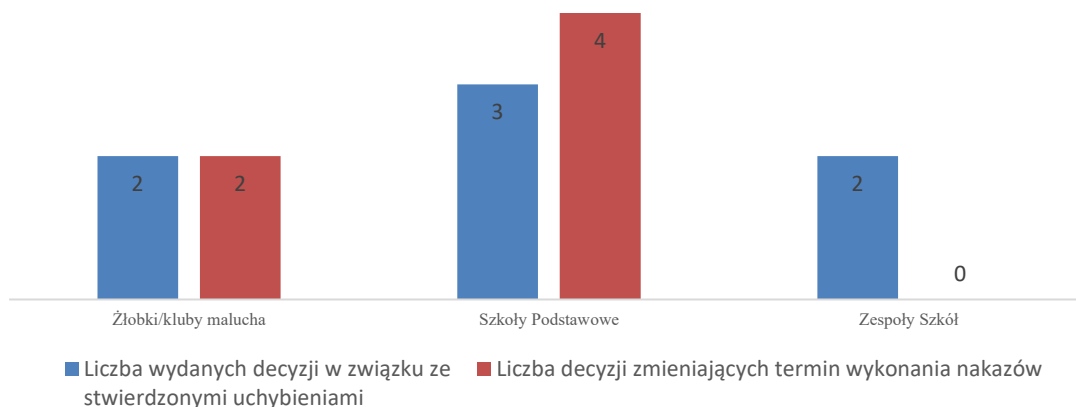
Podczas kontroli przeprowadzonych w 2023 roku nie stwierdzono placówek o złym stanie sanitarno-technicznym. Natomiast stwierdzono w 3 placówkach nieprawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej. Zastrzeżenia wniesiono głównie do stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych.

Szczegółowe informacje w rozbiciu na rodzaje zakładów nauczania i wychowania przedstawiono w tabeli:

Nadzór sanitarny nad placówkami nauczania i wychowania w 2023 roku

Rodzaj zakładu	liczba placówek w ewidencji	liczba placówek publicznych	Liczba placówek niepublicznych	liczba placówek skontrolowanych	liczba placówek o złym stanie sanitarno-technicznym	nieprawidłowe warunki do utrzymania higieny	liczba wydanych decyzji w związku ze stwierdzonymi uchybieniami	liczba decyzji zmieniających termin wykonania nakazów
1	2	3	4	5	6	7	8	9
żłobki/kluby malucha	22	7	15	14	0	1	2	2
przedszkola	46	33	13	26	0	0	0	1
szkoły podstawowe	35	31	4	24	0	0	3	4
licea ogólnokształcące	2	2	0	2	0	0	0	0
zespoły szkół	14	13	1	8	0	2	2	0
internaty	3	2	1	3	0	0	0	0
placówki opiekuńczo-wychowawcze	8	7	1	1	0	0	0	0
placówki wsparcia dziennego	2	0	2	1	0	0	0	0
centra kształcenia praktycznego	1	1	0	1	0	0	0	0
ogółem	133	96	37	80	0	3	7	7

Prowadzone postępowania administracyjne

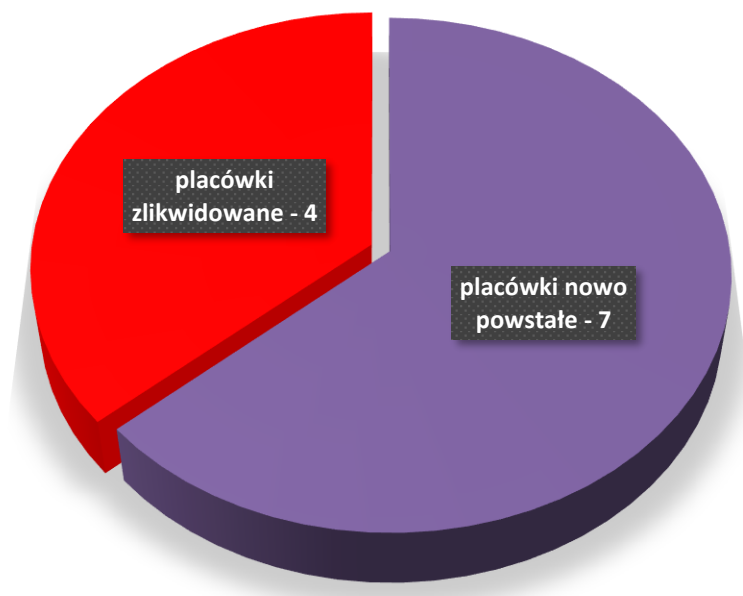

W żadnym z kontrolowanych obiektów nie stwierdzono zaniedbań w zakresie czystości i porządku.
Nie stosowano sankcji karnych w postaci mandatu.

Zmiany w infrastrukturze

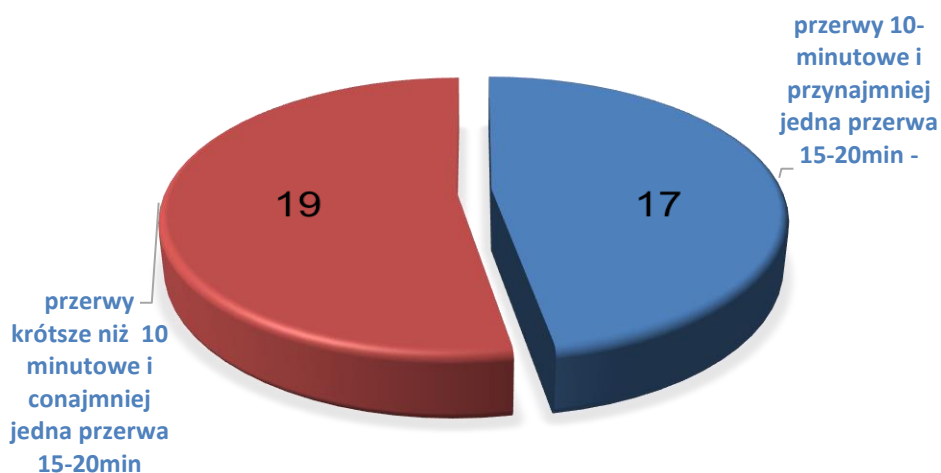
W 2023 roku wpisano do ewidencji 7 nowo powstałych placówek, w tym 1 żłobek niepubliczny, 6 przedszkoli (5 publicznych i 1 niepubliczne). Zlikwidowano 4 placówki, w tym 4 punkty przedszkolne. Oddano do użytkowania 4 nowe bloki żywieniowe.

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo oddanych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych	z nowo oddanymi obiektami sportowymi	ze modernizowanymi blokami czystości	z nowo otwartymi blokami żywienia	ze modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki i kluby dziecięce	01	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Przedszkola i inne formy wychowania	02	0	6	2	4	0	0	0	1	0
Szkoły podstawowe	03	0	0	2	0	0	0	0	1	0
Licea	04	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły zawodowe	05	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne	06	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół	07	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Szkoły policealne	08	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	09	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OGÓŁEM	10	0	7	5	4	0	0	0	4	0

Organizacja zajęć w szkołach w aspekcie higieny procesu nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru analizowano higienę procesów nauczania. Dokonano higienicznej oceny organizacji zajęć w 36 szkołach. Zwracano uwagę na równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególne dni tygodnia, zróżnicowanie zajęć w każdym dniu, godziny rozpoczynania i kończenia zajęć oraz zapewnienie czasu na odpoczynek pomiędzy lekcjami. Stwierdzono w 17 szkołach zapewnienie uczniom wszystkich przerw 10-minutowych i przynajmniej jednej przerwy dłuższej oraz w 19 szkołach zapewnienie przerw krótszych niż 10-minutowe, ale zapewnienie co najmniej jednej przerwy 15-20 minutowej. Nie odnotowano szkół, które zapewniały tylko przerwy krótsze niż 10 minut oraz szkół, które realizowały zajęcia po godzinie 16.00.

W ramach kontroli higieny procesu nauczania dokonano oceny dostosowania mebli edukacyjnych do wzrostu dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach. Stwierdzono zapewnienie umeblowania zgodnie z zasadami ergonomii.

Stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin

**UWAGA!
NIEBEZPIECZEŃSTWO**

Skontrolowano warunki stosowania i przechowywania odczynników chemicznych w 10 szkołach, w tym w 7 szkołach podstawowych i 3 zespołach szkół. Stwierdzono nieprawidłowości w jednej szkole: brak aktualnego spisu znajdujących się na stanie substancji chemicznych, brak kart charakterystyk i brak oznakowania pomieszczenia do przechowywania odczynników chemicznych. Powyższe nieprawidłowości zostały usunięte przed wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej. W pozostałych skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości. Osoby pracujące z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapoznały się z kartami charakterystyki i miały możliwość stałego korzystania z nich. W pracowniach chemicznych wywieszane były regulaminy określające zasady BHP. Uczniowie i pracownicy byli wyposażeni w środki ochrony indywidualnej oraz mieli zapewnione wszystkie wymagane środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Nie stwierdzono odczynników chemicznych przeterminowanych. Na stanie skontrolowanych pracowni chemicznych znajdowało się 62,50 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

Zaopatrzenie placówek nauczania i wychowania w wodę

Na koniec roku 2023 w związku z prowadzonym nadzorem wykazano wodę warunkowo dopuszczoną z wodociągu Michałowo z powodu manganu. Wodociąg zaopatruje Zespół Szkół w Michałowie, Przedszkole Samorządowe w Michałowie, Niepubliczne Przedszkole i Niepubliczny Żłobek w Michałowie. W 2022 roku woda również była warunkowo dopuszczona z tego samego powodu.

W 2023 roku poprawie uległa woda z własnego ujęcie wody w Centrum Administracyjnym Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych im. Janusza Korczaka w Krasnem (4 placówki).

Radon

W 2023 roku badania w kierunku stężenia radonu przeprowadzono w 5 szkołach (SP w Surażu, SP w Białostoczku, SP Nr 2 w Czarnej Białostockiej, Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Zabłudowie i Szkole

Filialnej w Jurowcach). Analiza wyników otrzymanych od firmy zewnętrznej wykonującej pomiary (zgodnie z programem realizowanym przez Główny Inspektorat Sanitarny) wykazała, że we wszystkich szkołach objętych badaniami stwierdzono stężenie radonu powyżej normy.

Organizacja i sposób dożywiania uczniów w szkołach

Dożywianie uczniów prowadziło 30 skontrolowanych szkół podstawowych, w tym 23 szkoły podstawowe samodzielne i 7 szkół podstawowych w zespołach szkół. Uczniowie otrzymywali posiłki ciepłe dwudaniowe. Z ciepłych posiłków skorzystało 4793 uczniów. Obiady dofinansowano 705 uczniom w 26 szkołach podstawowych. Szczegółowe informacje z uwzględnieniem typów szkół oraz realizowanych form dożywiania przedstawia tabela:

Dożywianie uczniów w szkołach

Rodzaj placówki		Liczba szkół prowadzących dożywianie	Liczba szkół wydających posiłki	Forma dożywiania		
Liczba szkół skontrolowanych	Liczba uczniów w szkołach		Liczba uczniów korzystających z dożywiania	Obiady	Posiłki dofinansowane	Napoje
szkoły podstawowe samodzielne		23	liczba szkół	23	20	14
24	5868		liczba uczniów	3401	576	1139
szkoły podstawowe w zespołach		7	liczba szkół	7	6	5
7	1874		liczba uczniów	1392	129	836
ogółem		30	liczba szkół	30	26	19
31	7742		liczba uczniów	4793	705	1975

Z przeprowadzonej analizy wynika, że dożywianie uczniów było prowadzone w 97% skontrolowanych szkół podstawowych. Z obiadów wydawanych w szkołach skorzystało 62% uczniów uczęszczających do tych szkół. Dofinansowanie posiłków było prowadzone w 87% szkół. Posiłki dofinansowane otrzymało 15% uczniów.

Dowożenie dzieci do szkół

Dowożenie dzieci do szkół – na podstawie przeprowadzonych kontroli

Rodzaj placówki	Liczba placówek skontrolowanych dowożących uczniów	Liczba uczniów dowożonych	Zapewnio na opiekę w czasie dojazdu	miejsce oczekiwania		Opieka na czas oczekiwania tak/nie	Zapewniony posiłek
				świetlica	inne pomieszczenia		

Szkoły podstawowe samodzielne	18	1581	18	15	3	tak	tak
Szkoły podstawowe w zespołach szkół	6	897	6	5	1	tak	tak
Razem	24	2478	24	20	4	24 (tak)	24 (tak)

Uczniowie na autobusy szkolne oczekiwali w świetlicach i salach lekcyjnych. We wszystkich szkołach zapewniono opiekę osoby dorosłej podczas dowożenia uczniów autobusami szkolnymi.

Warunki wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży

Sprawowano nadzór nad zimowym i letnim wypoczynkiem dzieci i młodzieży zorganizowanym na terenie powiatu białostockiego. Skontrolowano 7 turnusów zimowego wypoczynku i 19 turnusów letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. W skontrolowanych placówkach podczas wypoczynku zimowego wypoczywało 427 dzieci i podczas wypoczynku letniego 812 dzieci.

Podczas przeprowadzonych czynności odnotowano nieprawidłowości na dwóch turnusach letniego wypoczynku. Odnotowano jeden wypoczynek tzw. „dziki”. Wzorem lat ubiegłych podejmowano działania edukacyjne propagujące właściwe zachowania podczas wypoczynku zimowego i letniego. Zajęcia odbywały się przy współudziale innych instytucji.

Warunki w zakresie bezpieczeństwa i higieny w nowo powstających placówkach

Wydano 6 opinii sanitarnych o spełnieniu warunków w zakresie bezpieczeństwa i higieny, w tym 2 opinie dotyczyły nowo powstających placówek i 4 opinie dotyczyły rozszerzenia działalności przeznaczonej na pobyt dzieci. Wydane opinie sanitarne dotyczyły 2 żłobków i 4 przedszkoli. Wszystkie wydane opinie sanitarne potwierdziły zapewnienie wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny oraz wymagań lokalowych i sanitarnych.

Podsumowanie

- Prowadzony stały nadzór nad szkołami i innymi placówkami oświatowo-wychowawczymi, w tym nad placówkami wypoczynku dzieci i młodzieży pozwala zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pobytu oraz ograniczyć potencjalne zagrożenia zdrowia dzieci i młodzieży.

- Prowadzony nadzór sanitarny oraz realizacja obowiązków wynikających z wydanych decyzji administracyjnych prowadzą do ciągłej poprawy stanu techniczno-sanitarnego placówek edukacyjnych na terenie powiatu białostockiego.

Dbłość o bezpieczeństwo zdrowotne dzieci i młodzieży jest priorytetem działań pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej, podejmowane jednocześnie w ścisłej współpracy z dyrektorami placówek i organami prowadzącymi.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał na terenie powiatu ziemskiego:

- opinie w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko (w tym ewentualne określenie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko) przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:
 - opinie stwierdzające obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko z jednoczesnym określeniem zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko - 5
 - opinie nie stwierdzające obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko - 99
 - opinie oceniające oddziaływanie przedsięwzięć nie zaliczanych do mogących oddziaływać na środowisko z uwagi na wystąpienia urzędów miast i gmin - 41
- opinie dot. przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko określających warunki ich realizacji
 - pozytywnie - 9
 - pozytywnie z zastrzeżeniami - 0
 - negatywnie - 0
 - odmowa wydania opinii - 1
- opinie dot. projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2023r., poz. 1094 z późn.zm.).

-	pozytywnie	- 18
-	pozytywnie z zastrzeżeniami	- 7
-	negatywnie	- 0
4.	odstępstwo od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	
-	pozytywnie	- 1
5.	uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartej w prognozie oddziaływania na środowisko	
-	pozytywnie	- 3
-	pozytywnie z zastrzeżeniami	- 12
-	negatywnie	- 0
6.	uzgodnienia pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych projektów decyzji o warunkach zabudowy lub lokalizacji inwestycji celu publicznego	
-	pozytywnie z warunkami	- 8
-	negatywnie	- 0
-	analiza dokumentacji bez wydawania postanowienia uzgadniającego (w przypadku braku zastrzeżeń - „milcząca zgoda” niezajęcia stanowiska terminie 2 tygodni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie - uzgodnienie uważa się za dokonane).	- 56
7.	uzgodnienia projektów technicznych na etapie pozwolenia na budowę lub zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części,	
-	pozytywnie	- 3
-	pozytywnie z zastrzeżeniami	- 0
-	negatywnie	- 0
-	odmowa	- 1
8.	opinie w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym:	
-	pozytywnie	- 10
-	pozytywnie z zastrzeżeniami	- 18
-	negatywnie	
-		- 0

8. opinie sanitarne odnośnie przydatności do użytkowania innych obiektów (między innymi: aptek)	
- pozytywnie	- 2
- pozytywnie z zastrzeżeniami	- 0
- negatywnie	- 0
9. ilość kontroli w terenie	- 31
10. przeprowadzono postępowania wyjaśniające w toku postępowania dot.:	
- przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko	- 62
- przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	- 6

Prowadzony jest stały nadzór sanitarno-higieniczny nad projektowanymi i będącymi w realizacji obiektami, mający na celu zapewnienie optymalnych warunków sanitarno-higienicznych produkcji oraz pracy, odpoczynku i pobytu ludzi w nowobudowanych, przebudowywanych i modernizowanych obiektach budowlanych.

Podczas uzgadniania dokumentacji projektowej można wyeliminować szereg nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej, co często w zrealizowanym już zakładzie ze względów technicznych nie jest możliwe.

Ponadto należy stwierdzić, iż obiekty przekazywane do użytkowania w roku 2023, w stosunku do obiektów przekazywanych w latach ubiegłych charakteryzowały się podobnym standardem wykończenia wnętrza.

Działalność z zakresu promocji zdrowia i komunikacji społecznej

W roku 2023 działania z zakresu promocji zdrowia prowadzone na terenie powiatu białostockiego dotyczyły realizacji przedsięwzięć na rzecz różnych aspektów zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego, promowania zdrowego stylu życia oraz kampanii informacyjno-edukacyjnych.

Działania wynikały z sytuacji epidemiologicznej, potrzeb środowiska lokalnego w zakresie chorób zakaźnych i niezakaźnych, zaleceń Ministerstwa Zdrowia, Światowej Organizacji Zdrowia oraz Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Były one realizowane w ramach interwencji programowych i nieprogramowych.

Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych

Tematykę w zakresie profilaktyki palenia tytoniu i chorób odtytoniowych w powiecie białostockim realizowano przy współpracy z Polskim Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej Oddziałem Terenowym w Białymstoku w ramach interwencji ogólnopolskich, wojewódzkich i lokalnych. Inicjatywy antytytoniowe kierowane były do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, młodzieży, rodziców, kobiet w ciąży, pacjentów i ich rodzin, internautów oraz ogółu społeczeństwa.

1. Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Interwencja realizowana jest od wielu lat w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Celem podejmowanych działań jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym oraz nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą. Przekazywane treści służą kształtowaniu właściwych postaw prozdrowotnych. W roku szkolnym 2022/2023 udział wzięło 621 dzieci w wieku 3 - 6 lat z 4 placówek wychowania przedszkolnego.

2. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program stanowi drugie ogniwo programów profilaktyki tytoniowej inicjowanych cyklicznie przez Państwową Inspekcję Sanitarną i ma na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia

sobie w sytuacjach, w których inne osoby przy nich palą. Realizowane treści programowe pozwalają uporządkować i rozszerzyć wiedzę na temat zdrowia i zagrożeń wywoływanych przez aktywną i bierną inhalację dymu tytoniowego oraz kształtować postawę odpowiedzialności za własne zdrowie. W roku szkolnym 2022/2023 programem objęto 290 uczniów klas I-III oraz ich rodziców z 4 szkół podstawowych.

3. Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej "Bieg po zdrowie"

W roku szkolnym 2022/2023 realizowaliśmy VII edycję ogólnopolskiego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany jest do uczniów klas IV szkoły podstawowej. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego.

Podstawą zajęć prowadzonych w ramach edukacji jest stymulowanie kreatywności i aktywności dzieci, nauka asertywności poprzez przeprowadzanie wywiadów z osobami niepalącymi, liczenie kosztów jakie generuje palenie papierosów, tworzenie antyreklam używania papierosów lub komiksów z bohaterami programu. Program od początku cieszy się bardzo pozytywną opinią w placówkach. Koordynatorzy szkolni i realizatorzy podkreślali, że wartościowym elementem programu jest zaangażowanie rodziców i opiekunów do wspólnej pracy z uczniami przy wykonywaniu zadań domowych.

Działaniami programowymi objęto **436** odbiorców z 5 szkół podstawowych.

4. Program edukacyjny "Znajdź właściwe rozwiązanie"

Kolejnym ogniwem edukacji antytytoniowej jest program „Znajdź właściwe rozwiązanie” kierowany do uczniów z klas V-VIII szkół podstawowych.

Głównym celem działań edukacyjnych jest zapobieganie paleniu tytoniu. W trakcie realizacji treści programowych wzmacniane są postawy zachęcające do niepalenia. Ukazywane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeb oraz uświadamiane są mechanizmy nacisku grupowego wraz z uczeniem zachowań

asertywnych. W roku szkolnym 2022/2023 działaniami programowymi objęto ok. **642** odbiorców z 5 szkół podstawowych.

5. Światowy Dzień bez Tytoniu

Światowy Dzień bez Tytoniu, który przypada 31 maja w 2023 roku obchodzony był pod hasłem „**Uprawiaj żywność, nie tytoń**”. Tematyka tegorocznej kampanii informacyjnej nierozdzielnie wiąże się z działaniami ubiegłorocznymi, które skupiały się na ukazaniu negatywnego wpływu uprawy i spożycia tytoniu na funkcjonowanie naszej planety. Tytoń uprawiany jest w ponad 120 krajach świata. Na potrzeby tych plantacji każdego roku niszczone jest ok. 3,5 miliona hektarów ziemi, które mogłyby zostać wykorzystane do uprawy roślin służących wyżywieniu ludności, zużywane są zasoby wody pitnej oraz niszczone jest różnorodność gatunkowa roślin i zwierząt. Trzech największych producentów liści tytoniu (Chiny, Indie i Brazylia) odpowiada za ponad 55% światowej produkcji.

W ostatnich dziesięcioleciach międzynarodowe korporacje tytoniowe obniżyły koszty produkcji, przenosząc uprawy tytoniu z krajów o wysokich dochodach do krajów o niskich dochodach, gdzie obecnie ma miejsce około 90% upraw tytoniu. W krajach tych krótkoterminowe korzyści finansowe

z uprawy są niwelowane przez długoterminowe konsekwencje: brak bezpieczeństwa żywnościowego, choroby i ubóstwo wśród robotników rolnych oraz rozległe szkody środowiskowe.

Na terenie powiatu białostockiego działaniami informacyjno-edukacyjnymi w tym działaniami podejmowanymi w mediach lokalnych i społecznościowych zachęcającymi do zerwania z nałogiem palenia tytoniu objęto około **51 830** osób.

6. Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. Pomysłodawcą akcji był amerykański dziennikarz Lynn Smith, który w 1974 roku zaapelował do czytelników swojej gazety, aby przez jeden dzień nie palili papierosów. W efekcie, aż 150 tysięcy ludzi spróbowało przez jedną dobę wytrzymać bez palenia.

Do zerwania z nałogiem motywowali palaczy także pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zwracając szczególną uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu i papierosów elektronicznych.

Świadomość zdrowotną społeczeństwa podnoszono poprzez kierowanie informacji profilaktycznych do uczniów, pacjentów, poprzez organizację konkursów wiedzy w lokalnych mediach i na fanpage PSSE Białystok oraz partnerów; zamieszczanie informacji na stronach internetowych a także w mediach społecznościowych. Łącznie działaniami objęto ok. **41 000**. osób.

Profilaktyka chorób zakaźnych

W XXI wieku choroby zakaźne nadal stanowią zagrożenie dla ludzi. Przykładem tego jest epidemia zakażeń koronawirusem, która rozpoczęła się w Polsce w marcu 2020 roku. Działania prozdrowotne prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie chorób zakaźnych miały na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat ich etiologii oraz sposobów zapobiegania ich rozprzestrzenianiu .

Program „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS”

HIV/AIDS to światowy problem i mimo wielu starań edukatorów, poziom wiedzy na temat HIV/AIDS jest wciąż niewystarczający, co skutkuje stałym wzrostem zakażeń wirusem HIV zarówno w Polsce jak też na świecie.

Według danych NIZP od wdrożenia badań w 1985 r. do 30 grudnia 2022 r. na terenie Polski stwierdzono zakażenie HIV u 30092 osób . Ogółem odnotowano 4013 zachorowań na AIDS; 1471 chorych zmarło.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku prowadzi działalność profilaktyczno-edukacyjną kierowaną do różnych grup odbiorców w oparciu o Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS i harmonogram jego realizacji opracowany na lata 2022-2026.

Program opracowywany został przez Krajowe Centrum ds. AIDS – agendę Ministra Zdrowia, które określa politykę państwa w obszarze zapobiegania i zwalczania HIV/AIDS.

Celem działań podejmowanych przez PSSE Białystok było podniesienie poziomu wiedzy na temat HIV/AIDS u ogółu społeczeństwa, zmniejszenie poziomu zachowań ryzykownych poprzez zmianę postaw i zachowań zdrowotnych ludzi młodych oraz promowanie bezpłatnych i anonimowych testów w kierunku zakażenia wirusem HIV.

Temat profilaktyki zakażeń HIV szczególnie akcentowany jest w maju, kiedy obchodzony jest Światowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS oraz w ramach obchodów Światowego Dnia AIDS, który przypada każdego roku 1 grudnia.

Cyklicznym działaniem kierowanym do młodzieży była organizacja etapu powiatowego Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS dla uczniów szkół ponadpodstawowych, a także

organizacja konkursów wiedzy w lokalnych mediach oraz na fanpage PSSE Białostok i partnerów. Oferta Olimpiady została skierowana do szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu białostockiego, niestety do udziału nie zgłosiła się żadna ze szkół. Na bieżąco zamieszczane były informacje na stronach internetowych i w mediach społecznościowych.

Działaniami edukacyjnymi w zakresie profilaktyki HIV/AIDS objęliśmy **15 158** osób.

Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Sezon jesienno - zimowy to wzmożony okres zachorowań na gripę, czyli ostre wirusowe zakażenie górnych dróg oddechowych, wywoływane przez wirusy grypy. Przyczyną corocznych, sezonowych wzrostów zachorowań na gripę są wirusy grypy typu A i B. Grypa przenosi się z osoby na osobę drogą kropelkową podczas kichania, kaszlu lub w wyniku bezpośredniego kontaktu ze świeżą wydzieliną z dróg oddechowych zakażonych osób. Celem inicjatyw podejmowanych przez Inspekcję Sanitarną było zmniejszenie liczby zachorowań na gripę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej i propagowanie szczepień ochronnych.

Tematyka profilaktyki zachorowań na gripę oraz zasady postępowania w przypadku zachorowania propagowana była podczas zajęć edukacyjnych w placówkach wypoczynku zimowego i imprez w środowisku lokalnym, oraz poprzez publikację informacji w tym promowanie kampanii „#Gotowi na sezon” w mediach społecznościowych. W trakcie podejmowanych działań prowadzono rozdawnictwo materiałów informacyjnych. Powyższymi działaniami objęto ponad **229** osób.

Promocja szczepień ochronnych w tym szczepień przeciwko HPV

Szczepienia ochronne to najskuteczniejszy i najbardziej efektywny sposób zapobiegania wielu chorobom zakaźnym. Dzięki powszechnemu wdrożeniu szczepień udało się wyeliminować groźnego wirusa ospy prawdziwej i zredukować do minimum zapadalność na wiele chorób zakaźnych. Powszechne szczepienia dzieci i młodzieży w Polsce doprowadziły do znacznego ograniczenia ryzyka zachorowania i powikłań w przebiegu m.in. błonicy, poliomyelitis, krztuśca, odry oraz wirusowego zapalenia wątroby typu B.

1 czerwca 2023 r. Polska dołączyła do krajów, które wprowadziły bezpłatne szczepienia przeciw HPV. W naszym kraju szczepienia są bezpłatne dla 12 i 13-latków. Jest to niezwykle ważny krok w prewencji nowotworów.

W związku z powyższym

w bieżącym roku zintensyfikowaliśmy działania promujące szczepienia przeciwko HPV podczas imprez środowiskowych i w mediach społecznościowych.

Upowszechnianie wiedzy o znaczeniu szczepień ochronnych oraz uświadamianie społeczeństwa, w jak wielu aspektach życia codziennego szczepienia chronią nasze zdrowie odbywało się między innymi w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień. Działaniami informacyjnymi w tym zakresie objęto **2707** odbiorców, pozostali ujęci są przy poszczególnych chorobach zakaźnych.

Program profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby „Podstępne WZW”

We współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic realizowaliśmy program edukacyjny „Podstępne WZW”. Głównym celem programu jest upowszechnianie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie.

Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Pobudza do refleksji nad odpowiedzialnością w zakresie własnych zachowań zdrowotnych i kształtuje postawy tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych. W realizacji programu w roku szkolnym 2022/2023 wzięło udział 255 uczniów z 4 szkół w powiecie białostockim. W opinii realizatorów szkolnych programu bardzo pomocne okazały się ciekawe materiały edukacyjne opracowane do realizacji nowej dla uczniów tematyki.

Profilaktyka chorób odkleszczowych

Choroby odkleszczowe to grupa chorób rozwijających się w wyniku ukąszenia przez kleszcza – nosiciela niebezpiecznych patogenów wywołujących choroby takie jak borelioza czy kleszczowe zapalenie mózgu.

Województwo podlaskie jest terenem endemicznym chorób przenoszonych przez kleszcze, czyli ma wyższy od ogólnopolskiego wskaźnik zapadalności na te choroby.

W związku z tym Inspekcja Sanitarna prowadziła edukację w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze oraz promowanie skutecznych metod profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu (szczepienia profilaktyczne) i boreliozy (stosowanie repelentów, odpowiedniego ubioru). Działania podejmowane były poprzez strony internetowe, portal społecznościowy oraz podczas zajęć edukacyjnych prowadzonych w placówkach wypoczynku letniego i akcji środowiskowych. Powyższymi działaniami objęto ok **530** osób.

Profilaktyka, promocja zdrowia i promowanie zdrowego stylu życia

Program profilaktyki czerniaka „Znamie! Znam je?”

Świadomość w zakresie profilaktyki i czynników ryzyka czerniaka rośnie, jednak nadal stanowi on istotny problem społeczny. Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, czerniaki stanowią główną przyczynę zgonów z powodu nowotworów złośliwych skóry. W Polsce onkolodzy rokrocznie

odnotowują około 2 500 – 3 000 przypadków zachorowań na czerniaki, przy czym aż 40% chorych umiera z powodu jego późnego wykrycia. Wczesnie wykryty czerniak w 90% przypadków może być całkowicie wyleczony.

Działania edukacyjne odgrywają znaczącą rolę w zakresie profilaktyki czerniaka, biorąc pod uwagę fakt, że coraz częściej notuje się przypadki zachorowań na czerniaka u młodych ludzi. Przyczyną tego jest zmiana stylu życia i moda na opaloną skórę. Czerniak skóry we wczesnym stadium jest bardzo łatwy

do wyleczenia, dlatego tak ważna jest wiedza młodzieży w tym zakresie. W ramach współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Białymstoku realizowała program edukacyjny „Znamię! Znam je?”. Głównym celem interwencji jest upowszechnianie wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Metodyka realizacji programu opiera się na organizacji szkolenia dla realizatorów programu, przeprowadzeniu zajęć edukacyjnych z młodzieżą oraz ewaluacji. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowany był wśród **231** uczniów z 3 placówek z terenu powiatu białostockiego. Z informacji uzyskanych ze szkół wynika, że uczniowie wykazali duże zainteresowanie tematyką programu. Wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o tak dużej zapadalności na czerniaka w Polsce. Młodzież uświadomiła sobie również jaki wpływ na zdrowie ma intensywne opalanie naturalne jak i sztuczne w solarium.

Program edukacyjny „Wybierz życie pierwszy krok”

Program edukacyjny obejmujący tematykę profilaktyki raka szyjki macicy, oparty jest na

stworzeniu świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób wywołanych zakażeniem wirusem HPV u młodych ludzi. Wiedza o istnieniu zagrożenia zakażeniem HPV i jego konsekwencji powinna być częścią rozmów wychowawczych, przygotowujących młodych ludzi do dorosłego życia. Zasadnicze znaczenie ma połączenie problemu raka szyjki macicy ze stanem zdrowia prokreacyjnego. Odbiorcami programu są uczniowie klas VII-VIII szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych (dziewczeta i chłopcy), rodzice i opiekunowie uczniów oraz kadra pedagogiczna szkoły.

W roku szkolnym 2022/2023 program „Wybierz życie pierwszy krok” realizowany był I LO w łapach odnotowano **65** odbiorców.

Kampania informacyjna „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood

Działanie zostało zainicjowane przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), a jego celem było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych.

Kampania skierowana była głównie (lecz nie tylko) do obywateli UE w wieku 25–45 lat ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców- osób, które wywierają decydujący wpływ na postawy zdrowotne swoich dzieci.

W ramach podjętych inicjatyw działaniami promocyjnymi i informacyjno-edukacyjnymi na terenie miasta Białegostoku objętych zostało **430** osób. Opracowano i przesłano pisma intencyjne do różnych instytucji z terenu powiatu białostockiego oraz publikowano informacje w mediach społecznościowych. Materiały i plakaty kampanijne upowszechniane były podczas imprez w środowisku lokalnym.

Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych

„Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” i „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” to cykliczne przedsięwzięcia o charakterze profilaktyczno - edukacyjnym, podejmowane w okresie ferii zimowych i wakacji letnich. Skierowane są do dzieci i młodzieży przebywających w placówkach wypoczynku zimowego i letniego.

Działania w ramach powyższych akcji, realizowane przez PSE w Białymstoku obejmowały spotkania edukacyjne dostosowane do wieku odbiorców. Dzieci uczyły się poprzez gry i zabawy,

konkursy wiedzy o zdrowiu czy rozwiązywanie quizów. Starsza młodzież uczestniczyła w zajęciach edukacyjnych i otrzymywała materiały informacyjne na temat zdrowego stylu życia. Podczas spotkań poruszane były następujące tematy: profilaktyka chorób zakaźnych, profilaktyka uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem tytoniu, zasady bezpiecznego wypoczynku, racjonalne odżywianie, aktywność fizyczna, bezpieczne korzystanie z Internetu. Bezpośrednimi działaniami edukacyjnymi w 2023 roku objęliśmy 546 dzieci korzystających z wypoczynku letniego i zimowego.

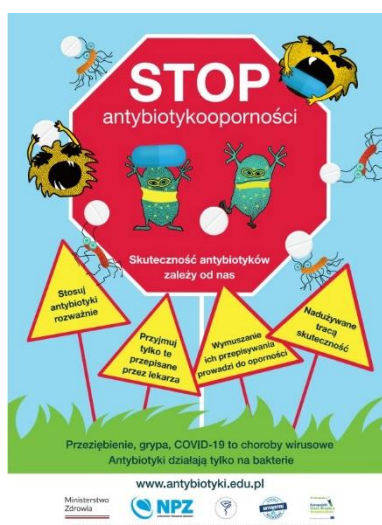
Światowy Dzień Zdrowia

Corocznie od 1950 roku 7 kwietnia obchodzony jest Światowy Dzień Zdrowia, ustanowiony przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Głównym celem obchodów jest zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne występujące na całym świecie. W 2023 roku hasłem przewodnim było hasło „**Zdrowie dla wszystkich**”.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku włączyła się w obchody tego święta głównie poprzez publikację informacji w mediach społecznościowych i na stronach internetowych PSSE i partnerów. Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie tematyki Światowego Dnia Zdrowia skierowano do 58 placówek i odbiorców medialnych.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotyku

Kampania *Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotyku* ma na celu zwrócenie uwagi społeczeństwa jak poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego stanowi zjawisko narastania i rozprzestrzeniania się oporności na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących zakażenia u człowieka. Prowadzone przez PSSE w Białymstoku działania informacyjne miały na celu zwiększenie świadomości ogółu społeczeństwa, jak też pracowników ochrony zdrowia na temat tego, czym jest oporność na antybiotyki oraz przekazywania informacji o jej konsekwencjach.

Odnotowano **233** odbiorców.

Spotkania edukacyjne w ramach Eko Akademii

Podczas III edycji spotkań Eko Akademii promującej cykliczne bezpłatne spotkania ze specjalistami z dziedziny zdrowia Państwowa Inspekcja Sanitarna organizowała swoje stoisko edukacyjno-informacyjne. Prowadzono edukację wśród osób dorosłych oraz dzieci w zakresie profilaktyki chorób i

zdrowego stylu życia z wykorzystaniem ankiet konkursowych, udzielano instruktaży.

W konkursach poruszane były takie zagadnienia jak: higiena osobista, profilaktyka KZM, zatrucia grzybami, bezpieczeństwo, zapobieganie chorobom zakaźnym, nowotworowym oraz profilaktyka

uzależnień i otyłości. Przy stoisku znajdowały się również ulotki związane z ww. tematami. W akcji wzięło udział 455 odbiorców

Współorganizatorzy

Patronat Medialny

Profilaktyka zatruc grzybami

Według Światowej Organizacji Zdrowia co roku 2% populacji szuka pomocy medycznej z powodu zatrucia grzybami. Nieznajomość zebranych w lesie, a następnie zjadanych grzybów jest najczęstszą przyczyną zatrucia organizmu, a nawet śmierci. Zbierane w lesie grzyby trujące mogą być łudząco podobne do grzybów jadalnych.

Tematyka zatruc grzybami propagowana była przez PSSE Białystok w mediach społecznościowych oraz w punktach informacyjno-edukacyjnych w trakcie imprez środowiskowych i eventów. Odnotowano 709 odbiorców.

Działania informacyjno-edukacyjne podejmowane podczas imprez środowiskowych, eventów oraz na stronie internetowej i w mediach społecznościowych

Każda forma współpracy ze środowiskiem lokalnym może służyć profilaktyce, promowaniu zdrowia i ukazywaniu walorów zdrowego stylu życia. Uczestnictwo pracowników w działaniach podejmowanych w środowisku zwiększa rangę wydarzenia, jest pozytywnie odbierane przez społeczeństwo, wzmacnia oddziaływania prozdrowotne, wnosi wsparcie specjalistyczne z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.

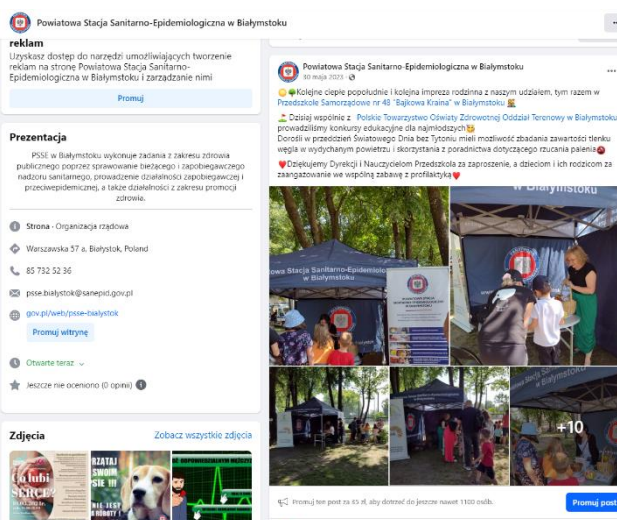

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku z własnej inicjatywy lub na prośbę placówek w miarę możliwości uczestniczą w festynach, imprezach i akcjach środowiskowych.

Oprócz działań planowanych i inicjowanych przez Sekcję Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej istnieje często pilna potrzeba

docierania z informacjami do społeczeństwa które wynikają np. z sytuacji epidemiologicznej, badań, opracowań prowadzonych przez inne podmioty lub informacji ważnych ze względu na różne aspekty zdrowia społeczeństwa a wcześniej nie planowanych. Taka forma jest jednym ze sposobów wspierania merytorycznego i metodycznego działań podejmowanych przez różne podmioty na rzecz zdrowia w środowisku lokalnym.

W roku 2023 odnotowano **5 401** osób korzystających z naszych działań podejmowanych w środowisku lokalnym i w mediach społecznościowych (podana liczba dotyczy działań, które nie zostały ujęte w przedstawionych wyżej zagadnieniach).

*Zdjęcia i grafika wykorzystana w materiale pochodzi z własnych zasobów, materiałów realizatorskich bądź bezpłatnych obrazów ze strony pixabay.com.pl

